

శ్రీరస్తు.

క్రిహత్సర దేవతాయైనమః.

దేవీ భాగవతము.

ద్వితీయస్కంధము.

అది

శ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరులచే

రచియింపబడినది.

శ్రీ భైరవముద్రాక్షరశాలలో,

ముద్రింపించి ప్రచురింపబడినది.

మొదటిసారి, 1,000 కాపీలు.

మచిలీబందరు.

దీనివలదు 0—6—0.

1909.

విషయ సూచిక .

— 10 —

పుట

4—వ్యాసోత్పత్తి

9—శంతనూపాఖ్యానము

14—భీష్మోదయము

17—శంతనుండు సత్యవతింబెండ్లి
యాడుట

24 కర్ణయుధిష్ఠిరాదులజననము

పుట

28—పరీక్షిత్తుపుట్టుట

32—ధృతరాష్ట్రాదుల మరణము

35—ప్రహుద్వరావివాహము

41—జనమేజయునకు రాజ్య
ప్రాప్తి.

శ్రీమత్పుర దేవతామైనము.

శ్రీదేవీభాగవతము.

తిరుపతివేంకటేశాయము.

ద్వితీయస్కంధము.

చర్ల కులాంబుధిరా
కాచంద్ర! సమస్తయాచకసురదుగ్ధము? ధీ
వాచస్పతి! దుర్మతనా,
ర్వాచాదుర్వల్లిశస్త్రి? బ్రహ్మయశాస్త్రి.

౧

గీ॥ అవధింపు మనతరం బఖలమునులు, సూతుఁ గన్దొని హర్షసమేతు
లగుచు, సత్యవతి పెట్టు కైకొనె? శంతనుండు, మున్నె యామెకు
వ్యాసుండు పుట్టుపెట్టు?

౨

ప॥ వ్యాసునిజన్మంబును సత్యవతియాథార్థ్యమును సవిస్తరముగా
నెఱింగింపు మనవుడు సూతుండు.

ఉ॥ అంబ! నినుఁ దలంచుజను లందఱు ధర్మము సర్థకామమో
క్షంబులు గాంతు నీచకడి? సర్వనియంత్రీవి నీమమంత్రరా
జంబుపఠించు వారలకు శాశ్వతసిద్ధి ఘటించు మత్స్యణా
మంబును సేకరించి నను మాన్యవచోవిభవుం బొసర్చుమా.

౩

క॥ అని యంబకు మొక్కిడియో, యనఘులు విసరయ్యోమునుల హర్ష
తితేజం, డనఘుండు పరిచరవసుం, డనుచేది ధరాధినాథుఁ డలరుఁ
ధరఃశిఖ.

౪

గీ॥ అతనితపమున కెద మెచ్చి యమరనాథుఁ, డొక్కదివ్యవిమానంబు
నొసఁగె దాని, సక్తి యున్నవీధుల వేగుచుండు, కతన నుపరిచరా
ఖ్యను గాంచె నతఁడు.

౫

క॥ ఆతని సహధర్మిణి తరు, ణీతిలకము గిరిక యనఁగ నెగడు మణితనూ
జతులు గల రాతనికి గుణాతతు లైదుగురు వార లధికబలాఘ్యుల్.

క॥ వారలఁ దత్తద్దేశధ, రారమణులఁ గా నొనర్చి రమణీమణి త
న్నారాధింపఁగ సుఖయై, స్వారాజం బోలె నుపరిచరవసు పుండె.

న॥ అంతఁగొండొక కాలంబున నొక్కనాఁడు గిరిక ఋతున్నా
తయై తనరాక కెదురుచూచుచుండె నయ్యవసరమ్మున,

గీ॥ శ్రాద్ధమొనరించుకొనఁ దగునమయ మిపుడు, గానఁ గానకు నేగి
మృగములఁ గొట్టి, తె మ్మనుచుఁ బితరులుఁ గడు నెమ్మిమెయి విధించు
టయు లోనఁ గొంతచింతించి యతఁడు.

క॥ పితృవాక్యం బొనరింతునొ, సతివాక్యం బొనరుతునొ విచారించినచోఁ
బితృవాక్యమునేతయ స, మృతమనితాఁ దుట్టతుదకు మదినూహించెన్.

క॥ బిత్తరిపైఁ జిత్తముకడు, హత్తి నవాడయ్యు వృగయకరిగెన్ వనికిన్
జిత్తముసాంబళిపునిపై, బత్తి నుత్తొక్కయెడ నించి పార్థి పుండంతె.

న॥ ఇట్లు చని కానం జరించుచున్నంత.

క॥ ఆలావణ్యవతీమణి, పై లోలుపుండై నకతనఁ బంచాస్త్రుఁడు పూ
గోలలు నాటిన రేత, స్థానీత్యము వొడమె నుపరిచరవసుపునకున్.

క॥ అటువొడమిసశుక్లమ్మును, వటపత్రమునందుఁ బట్టి వృద్ధముగాకుం
డుటకై ఋతుమతి యగుతన, కుటిలాలకయొద్ది కనుపఁ గోరి కడంకన్

న॥ ఎదుటం జరించునొకడేగం బిలిచి పత్రపుటనిక్షుప్తం బగు
వీర్యం బభిమంత్రించి యిట్లనియె.

గీ॥ దీనిఁ గొని పోయి గిరికాసతీమణికి నొ, సంగు మమ్ముద్దియకు ఋతు
సమయమిప్పు, డియ్యది యమోఘవీర్య మెందేని దీనిఁ, బొత్తివై
చెద వేమొ? యోపక్షిరాజ!

న॥ అని యద్దానిం బనిచిన నదియు నవ్వటపత్రపుటంబు ముక్కు
నం గఱచుకొని యుప్పరమ్మున కెగసి యరుగునెడ ముండట.

గీ॥ దానిఁ గనుఁగొని మఱి యొకశ్యేన మామి, షభ్రమంజేసి వేవేగ
సమరమునకు, డీకొనిన నయ్యదియుఁ దానిఁ దాకి యోపి, సంత
పాటిగఁ బోరాడునవసరమున.

వ॥ చంచూపుటనిక్షిప్తం బగునప్పత్రిపుటంబు యమునోదక
మ్మునం జాతీ పడిన నద్దాని విప్రశాపాపహతయై మత్స్యమై పడియున్న
యద్రీక యనునొకయచ్చర మ్రింగె నని చెప్పసూతుం గాంచి తచ్చా
పకారణం బెఱింగింపు మనవుడు నాతం డిట్లనియె. ౧౪

మ॥ యమునాతీర్థమునం ద్వీజుం డొకఁడు సంధ్యావందనానక్తిఁ దో
యములోనం దిగి వార్చుచున్న సమయంబం దద్రీకాకాంత తో
యము లాడఁ జనుదెంచి మున్గి ద్వీజు డాయం బోయి తత్పాదయు
గ్గము పేలాగతిఁ బట్టి లాగుటయుఁ దత్తంజాక్షిపైఁ నాతఁడుఁ.
క॥ అలిగి విసారాంగన వైజలమునఁ బడియుండు మనుచు శపియించిన న
వ్వెలఁదియు నాతనిచరణం, బులఁ బడి దీనాస్య యగుచుఁ బుర
పుర పొక్కెఁ. ౧౫

వ॥ దానిం గరుణించి కొండొకకాలమునకు నీగర్భంబున నొక
బాలుండును బాలికయుఁ బుట్టుచు రాక్షసంబ నీకు నిజస్వరూపంబు
ప్రసించు నది య శాపాంతం బని చెప్పి యరిగె నయ్యచ్చరయుఁ
దచ్చాపవశమ్మున నయ్యమునాజలమ్మున మత్స్యమై యుండి,
క॥ డాకచరవసువువీర్యం, బు పరిగ్రహియించి గర్భమును దాలిచి యం
దుపచితగర్భ యగుచు ను, న్నపుడు పలం బడియె దాశయంత్రిత
యగుచుఁ. ౧౬

వ॥ వాఁడు నద్దానిగర్భంబు భేదించిన నొకబాలుండును నొక
బాలికయుం బొడమిరి వారిం గొని వసురాజునొద్దకుం జని సకలంబెఱిం
గించిన వసువు విస్తయావిష్టుండై బాలకుం గ్రహియించి బాలికను
మత్స్యజీవి కొసంగె నబ్బాలిక కాలీకయని యు మత్స్యోదరి యనియు
మత్స్యగంధి యనియు నావత్రీయమ్మున నొప్పి తద్గ్రహమ్మున వర్ధిలు
చుండె. బాలుండు మత్స్యండను నామమ్మున వసురాజుగ్రహమ్మున సర్వవి
ధములఁ బితృకల్పం దై వృద్ధినందె. ౧౭

గీ॥ మత్స్యరూపమ్ము వదలి యమరవరాంగి, యగుచుఁ దనయిచ్చ సరిగె
నయ్యద్రీకయును, మత్స్యగంధియు దాశసమ్మతిని వాని, పుత్రీకయుఁ
బోలె వృద్ధిని బొందె బిదప. ౨౦

ఉ॥ జవ్వన మంది యెన్నఁ దగుచక్కఁదనంబును మేల్చిచెక్కులున్
మవ్వపుఁగన్నులున్ ముఱుపుమాటలు గుల్లుసిసాళిగుబ్బలున్
నవ్వుల తేటలున్ సొలపునం దగు మేటిపిలాసపున్నడదో
నివ్వటిలంగ నక్కలికి నేకుపుకూరుపు నాఁ జెలంగుచున్. ౨౦

— వ్యాసోత్పత్తి. —

గీ॥ ఉన్నయెడఁ దీర్థయాత్రార్థ మొక్కనాఁడు, యమున కేగి పరాశర
యతివరుండు, దాటునిచ్చును సక్కన్నెతండ్రిఁ బిలువఁ, గూడుగుడు
చుచుఁ దనచిన్నికూఁతు ననిపె. ౨౧

క॥ మునివరుఁ డీతం డీతని, ననుపు మనలియొడ్డునకు రయంబుగ నని చె
ప్పినఁ దండ్రిమాటఁ గొని య, న్వనజాతీ యు వచ్చె మానివరుఁ
దాఁటింపన్. ౨౨

ఎ॥ వచ్చి యుడువం బెక్కించుకొని నకుపుచున్నంత.

ఉ॥ ఆయువతీమణిం గలసి యాయమునం దరియించుపట్టునన్
గాయజుఁ డాగ్రహించి మునికాంతునిపైఁ జిగురాకు బాకులం
గోయని యార్చి యేయఁ దనకుం గల్గిదైర్యముఁ దక్కి యాతఁ డ
త్తోయజనేత్రచారుకరతోయజ మల్లన ముట్టై ముట్టుడున్. ౨౩

క॥ సకియయెలనగవునగుచుఁడ, సకరం బెడఁజేసికొని యనఘ! మీబోట్లం
చుకయును సం దేహింపక, యకటా! నాబోఁటిబోటి నంటం దగునే.

ఉ॥ నీవు వసిష్ఠమన్తఁడవు నేను నిషామనికూఁతురన్ దగన్
భావమునందుఁ జూడు మిది భావ్యము గా దిటు చేసినన్ గులం
బా! వెలిఁజెందు మానివరులా! హసియింతు) తనంబు నవ్వుమై
పోవు భవాదృశుల్ వెడఁగుఁ బోకలకుం దగునార లొదురే. ౨౪

క॥ తపమునకును సంశంబున, కుశద్రవము సంభవించు నూహింపక యి
ట్టిపనికిఁ జొరఁబడ నగునే? తపసుల కెం దేని యిట్టితగులము లున్నే.

మ॥ అనఘా! మానవజన్మ మెత్తుట యసాధ్యం బగ్రజత్వంబు గై
కొను టన్నం గడు దుర్లభం బదియు నీకుం జేకురెన్ మీఁద గా
సిని లెక్కింపక మానివై తపము వాసిం జెంది పెంపొందు నీ
వనిమిత్తంబుగ మారుబారి బడి న న్నాసింపఁగాఁ జెల్లునే. ౨౫

వ॥ అదియునుంగాక.

ఉ॥ చేపలకంపుచే నెగడి చెప్పంగ రానియసహ్యాభావముం
జూపెడినాశరీరమును జూచి పయిం బడ నిచ్చగించె దీ
హోపిక మాని దీన సుఖ మున్నదొ లేదొ గ్రహింప వయ్యయో!
వాపపుమారుబారిం బడి పండితభావము రిత్తపుత్తులే. ౨౯

వ॥ ఇట్లు బోధించెడి తనపలకులు విసనివానింబోలె నటించి
మరలం గరగ్రహణం బొనర్చుటయు సయ్యతివ తనమనంబున,

ఉ॥ ఈతఁడు పంచబాణశిత హేషిపగంసరచే గృహీతుండై
యాశుగూఁ డయ్యె నిక్క మింక నాఁగఁడు కాముకులైనవారికి
న్నెఱియు జాతియుం దెలియ నేర్చునె? యంచుం నలంచి యెంతయుం
జాతురె మీఱ నచ్చటలుచారువిలోచన మాని కిట్లనున్. 30

ఉ॥ తుందుడు కింత చెల్లునె? బుధుండువుగావె? మనంబునన్ ధృతిం
జెంగుము చిత్త నృత్తి నికఁ జిందఱవందఱఁ జేయఁ బోకు నా
యందము సేమనమ్మనకు సందిస దేని భవన్తనోరధం
బుందగఁ దీర్తు నొడ్డునకుం బోవంగ ని మ్ముడుపంబు నావుడున్. 31

క॥ హిత మగుసమ్మాటకు సమ్మతిఁ జెంది పరాశిరాఖ్యమానివరుండు నా
సతికరము వీడి యన్వలి, కతిరయమునఁ జేరి మరల నాకర్షించెన్.

మ॥ అటుపైపైఁ బడునమ్మునీంద్రుఁ గని యయ్యబ్జాక్షి యాకంఠితో
త్ర టభీత్యున్నటదేహయై మునివరుం గామాతురుం జూచి తా
నిటు నెల్గున్ విను నాదుదేహ మిది యెంతే మీనదుర్వాసనా
ఘటితం బీచృశి మైసవస్తువులు భోగ్యం బానె? మీజాతికిన్. 32

గీ॥ అదియునుం గాక సంయోగ ము సమాన, సూపయోవనవంతులకే
పొసంగు, ననుడు నమ్మానివర్యుఁ డత్యాదరమునఁ, గాంచి యద్దాని
యోజనగంధిఁ జేసె. 3౪

మ॥ మృగనాభీఘమఘంఘుమార్భటలు పేర్కొన్ మించుమైతావితో
సాగసుంగులైడిమిడ్డునె మైగముతో సాంపాగు కెమ్మోవితోఁ
దొగల న్నవ్వుమెఱుంగుంగన్న గవతోఁ దోరంపుగారాముతోఁ
దగునత్తన్వికరంబు వట్టె మని కందర్పజ్వరావిఘ్నండ్లె. 3౫

శ॥ శరముం బట్టెడియమ్ముని, వరునిం గని వలై మానివర? విను లజ్జా
విరహితమతివై నయముం, బరికింపక పట్టపగలు పట్టం దగునే.

గీ॥ అరయుచున్నాఁడు నాతండ్రి యవలియొడ్డునందు నదిగాక మార్గస్థు
లరుగుదెంచు, వారో! యేమొ? యిటుల్ పశువై ఖరిని ర, మింపుటకు
నామనము సమ్మతింప దనఘు. 32

గీ॥ కాలనియమము పశులసాంగత్యమున క, నవసరము గాని మనుజుల
కట్లు గాదు, కాన నామాట నిని రాత్రికాలమబ్బు, దనుక గాఢము
పాపకృత్యం బిదేల. 33

గీ॥ నీకుం బ్రతి చెప్పఁగా నోప నీ వెఱుంగని, యట్టిధర్మంబు కలదే?
కామాతురత్వ, మింతగా నీమనము నలయుండెగాక, పట్టపగ లిట్టి
పని జేయఁబాడి యగునె. 34

గీ॥ దాశపుత్రీకతోడఁ బరాశనండు, పట్టపగలు ననీతటీభాగమందు
తగు లొనర్చె నటంచు వింతగ జనమ్ము, లాడుకొనుమాటలు సహింప
నగునె పిదప. 35

క॥ అని పలుకునత్తలోదరి, గని యుక్తమ పల్కి తీవు కల్పించెద మం
చు నిదియచీకటిసలె మన, కనుకూలం బగునటంచు నటులొసరించెన్

గీ॥ మంచు నాలుగుడెసల న్యాపించి తమము, గిలుగఁ జేయుడు నమ్మాని
కాంతుఁ డంత, నించువిల్లానికేళి కాసించుటయును, బలికె నత్తన్వి
మధురసంభాషణము. 36

గీ॥ కన్నియను నేను నాతోడఁ గలసి సుఖము, వడయ సుంటి వమోఘు
వీర్యుఁడవు నీవు, దేవ? నీయిచ్చకొలది నెందేని జనెద, వయ్యయో!
నాదుబ్రతు కేమి యగునొ పిదప. 37

ప॥ తలిదండ్రుల్ దల లెత్తలేక కడువంతకొ మున్ని యెగ్గింతు ర
న్నలుం దమ్ముల్ పెఱచారిమోములు గనక శంకించి లజ్జింతు నె
చ్చెలు లన్నం గడు గేలి నేయుదురు వానిక బెండ్లి గాఁ బోదు క
న్నెలకుం జారుఁ డొనర్చువేకటు లవెంతే జింత గల్పింపవే. 38

గీ॥ గర్భపతిసాదునేని నీకతన నేను, నీవు నీతో)వఁ బోవ నానేర మెట్లు
తండ్రి యెఱుంగనివిధమున దాచికొందు, సనఘ! యోజించి చెపు
విషయంబు నాకు. ౪గి

ప॥ అనిపట్టగానిభయమ్మునఁ గొంకునద్దాని కాతం డిట్లనియె.

గీ॥ సీకు నాపొందుఁజేసి కన్నెఱికముసకు, హాని వాటిల్ల కుండెడు నది
యఁగాక, గోరుకొను మిచ్చెదను నీదుకోర్కె లెల్ల, ననుడు మిని కిట్లు
లనియె నవ్వనజనయన. ౪క

సీ॥ తల్లిదండ్రుల కీయుదంత మించుకయేనిఁ జెలియకుండంగ సంధించు
టాకటి, నిన్నుఁ బోలం గల్గుచిన్నారిపొన్నారిచిటుతపాపని దయ
సేయు టాకటి, కన్యాత్వమున కించుకయు నిందు నందు లోపమ్ము
చేకుండఁ గాపాడు టాకటి, యతయం బగునట్టియావనం బేవేళ మిం
చురీతినిఁ గటాక్షించు టాకటి; ౪॥ మీసగంధంబు వాపి నామేని
కిప్పు, డీ వాసంగినకస్మరితాని చేన, చెడక వాసించుపద్ధతి చేయు
టాకటి, నాకు దయచేసి యామీఁద నన్నుఁ గొనుము. ౪ఁ

ప॥ అనునద్దాని కతం డిట్లనియె.

మ॥ నిగమమ్ముల్ విడదీయువాఁడు సాబగు స్నేర్పుఁ నయాళుత్వముం
దగువాఁ డుత్తముఁ డూర్చి తాత్కుఁడు పురాణంబుల్ వెలిం జేసి యీ
జగతిఁ బేరును గాంచువాఁడు హరితేజ స్సూర్తిమన్మూర్తి నా
దు గుణంబుల్ కలవాఁడు నీ కొకగుపుత్రుం డుద్భవించుం జెలీ

ప॥ తక్కిననీకోర్కె లెల్ల నట్లయగునని మికియును,

ఉ॥ అచ్చరమచ్చకంబులగొయ్యారము లారసి యూరకున్ననా
కిచ్చ జనించె నేడు కమలేక్షణ! దైనిననింబు జేసి, నీ
మచ్చెబుదాని యేడ! నిను మన్నన చేసి నరించుటేడ! నా
సచ్చరితం బదేడ! తనైక్యమే? దైవకృతంబు దాటంగఁ. ౪ఁ

గీ॥ నీకునాకారణమున సుఖోకుం డైన, పుత్రుఁడువయింపఁగాఁ గలపుణ్య
ముండె, దప్పఁ జేయఁగ నెవ్వరితర మటంచు, దాశపుత్రక నెనసెఁ
బరాశరుండు. ౪గి

క॥ తనవశ మగునక్కన్నియ, నెనసి పరాశరమునీంద్రుఁ డెంతయునుఖిలీ
లను దేలి యమునలోపల, మునిఁగి శుచియగుచుఁ దనంతఁ బో
యినపిదపఁ. గీ१

క॥ అగుణవతియును దాస, ద్యోగర్థము దాల్చి మిగుల నుజ్జ్వలతేజ
శ్శ్రీ గలిగి చెన్నమీఱు వ, హాగుణనిధి యైనయొక్క యనఘం
గనియెఁ. గీ२

గీ॥ పుట్టునంతన యామహాపురుషుఁ డంబ, కెఱిగి యిట్లను నీవు యథే
చ్ఛఁ జనుము, నేను దపమున కేగెద నీవు నన్ను, నెపుడు దలఁచిన
నప్పుడ యేగుదెఁతు. గీ३

వ॥ అనపుడు సత్యవతి నిశ్చింతయై తనతండ్రిపాలికిం జని సుఖం
బుండె నతండును ద్వీపమ్మునఁ బుట్టిసతమ్మున వైష్ణవాయనం డని
యు వేదంబులు విభజించినకతన వ్యాసుం డనియుఁ బరఁగి యష్టాదశ
పురాణమ్ములును మహాభారతమ్మును రచియించి సుమంత జైమినిపైల
వైశంపాయ నాసితదేవలముఖ్యు లగుశిష్యులకును సుతుం డగుశుకునకు
ను నుపదేశించె. గీ४

గీ॥ సత్యవతి పుట్టె నట్లు వ్యాసముని పుట్టె, నిట్లు లిట సందియమొకింత
యేని వలవ, దనఘం లగువారిచరితలయందు గుణము, గ్రాహ్య
మగుఁ గాని దోషంబు గ్రాహ్య మగునె. గీ५

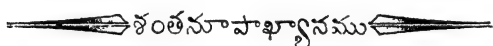
గీ॥ కారణం బిట్లు లుండినకతన సత్య, వతికి మత్స్యోదరమ్మునఁ బడు
టయును బ, రాశరునిఁ బొందుటయును సంప్రాప్త మయ్యె, నట్లు
గాకున్న మునియుఁ గామార్దుఁ డగునె. గీ६

గీ॥ శంతనునృపాలుఁ డామీఁద సత్యవతిని, దా గ్రహించి సుఖించి సం
తతినిబడసె, జిత్రీముఁ బవిత్రీ మిక్కఁధఁ జెప్పినాఁడ, దీని వినువార
లకు శుభస్థితులు గలుగు. గీ७

వ॥ అనినుడువుసూతుం గని మహాత్మా? నీచెప్పినసత్యవతీజన్మం
బును వ్యాసోత్పత్తియును సంతోషదాయకంబులయ్యె నింకొకసందియం
బు గలదు పురువంశజుండును ధర్మాత్ముండును మహాభాగుండును న
గుశంతనునృపాలకుండు కులహీన యగునిపాదపుత్రిక నెట్లంగీకరించె

సతనికిఁ బ్రభవత్ని యెవ్వతె ? ఇతనికొమరుం డగుభీష్ముఁడు వస్వంశసం
భూతుం డగుకతం బేమి? సకలగుణసంపన్నుఁడును జ్యేష్ఠుండును నగు
భీష్ముండు రాజ్యంబు సత్యవతీతనయుల కేల యిచ్చె? సత్యవతీ తనకోడం
డ్రయందు గోశకుల నెట్లు జనియింపం జేసె? భీష్మునికి దారసంగ్రహంబు
లేనికతం బేమి? యిది యిట్లుండ. గౌ

సీ॥ వేదముల్ విభజించి మీఁద వేదాంతసూత్రము లొనర్చినయట్టిబ్ర
హ్మవేత్త, పదియు నెన్నిది యనంబడుపురాణములు పఠించినట్టిసర్వ
జ్ఞమాళి, అదిగాక భారతం బన నొప్పపంచమాగమ మొనర్చినమ
హాకవివరుండు, ఇది పుణ్యకృత్య మియ్యది పాపకృత్యం బటంచె
టింగి చరించునట్టితపసి; గీ॥ వ్యాసుఁ డాసించె భ్రాతృభార్యాసుఖం
బ,టంచుఁ జెప్పితి వకట! పరాంగనాసు,ఖంబె పాతక మన భ్రాతృ
కాంతతోడఁ, గ్రీడ నల్పుట కెట్లు లంగీకరించె. గౌ

గీ॥ వ్యాసశిష్యుండ వై ననీ కళిలధర్మ,సూక్ష్మతలెఱుంగ వచ్చునోసూత!
దీని, కుత్తరము సెవపే మాదరాయత్తమతి న, టంచుఁ బల్కెడి
మునుల కిట్లనియె నతఁడు. ౬౦

క॥ కలఁడు మహాభీషుఁ డనుభూతలనాధుం డతఁడు సత్యతత్పరుఁడు
ధరా, తలనాయకమకుటమణి, విలసితచరణుండు బ్రహ్మవిద్యాధి
కుఁడు౯. ౬౧

గీ॥ అశ్వమేధసహస్రమ్ము లాచరించి,చాన నింద్రుని సంతృప్తుఁగానొనర్చి,
స్వర్గమున కేగి యచ్చట సకలసౌఖ్యములను రెండవయింద్రుడై
పొందుచుండి. ౬౨

ప॥ ఒక్కనాఁడు దేవతలతోడఁ జతురాసను సేవించుటకై సత్య
లోకమ్మునకుం జనియె.

క॥ గంగానదియును బరమే, స్థిం గని కొనియాడ నచ్చటికి వచ్చి వి
రిం, చిం గాంచి మ్రొక్కి యొక్కయె,డం గాలూది నిలువంబడం
దెమైయు౯. ౬౩

చ॥ బలువడి వీవ నాపెతోడపైఁ గల చీరచేఱంగు దూఁగి యా
వలకొకకొంత యోరసిలె వస్త్రము దూలుట దా నెఱుంగ న
క్కలికి యు మిన్నకుండె నటు గాంచుట తప్పని యొక్కపెట్ట నౌ
దలలను పంచి రీనృపుఁడుదక్క. సభాసదు లై ననిర్జరుల్. ౬౪

ఉ॥ తన్ను మహాభీషుం డతిముగమ్మునఁ గన్గొనుచుండ గంగయున్
గన్నులవిల్తు బారిఁ బడి కన్గొన సాగె నృపాలుమోము, ని
ల్లెన్నఁగరానిమోహమున నిద్దఱు గాఢతరానురాగులై
యున్నతటిన్ గన్గె గమలజోదృపుఁ డెక్కుడుతామసమ్మున్. ౬౫
క॥ పెద్దలు గలయీసభ కీ, రిద్దఱపత్రపఁ ద్యజించి యిటు నిర్భయులై
మొద్దులపలె నటియించెద, రిద్దాని సహించు టాప్పునే? సుజనులకున్.

వ॥ ఇట్లెంచివారలం గాంచి “మంచిచెడ్డ లెఱుంగక వర్తించితిరి
గావున మీ రిరువురును మర్త్యలోకమ్మునం బుట్టుం డని శపించె నంత
వారును శాపంబునకుఁ జింతిల్లుచు సచ్చోటు వీడి వెడలిరి. ౬౬

గీ॥ ఆమహాభీషనరపాలుఁ డం త మర్త్య, లోకమున నెవ్వనికులమ్ములో
జనింతు, ననుచు యోజించి పురుషంశమునఁ బ్రతీపుఁ, డనునృపుని
దండ్రిగా నెంచె నాత్మయందు. ౬౭

వ॥ ఇది యిట్లుండె.

గీ॥ అష్టవసువులుఁగూడభార్యాసమేతు, లగుచు విహరించుచును వసిష్ఠా
శ్రీమంబు, నందుఁ జరియింప నందొక్కయతనిభార్య, నందినీధేనువు
ను జూపి నాయకునకు. ౬౮

వ॥ ఇది యెవ్వరిది యని యడుగుడు సత్త్వన్వి కాతం డిట్లనియె
గీ॥ చెలియ? యిది గలవాఁడు వసిష్ఠమాని, దీని నెల్లరు నందినీధేను వం
డు, దీనిపాలిన్ని గోలినిఁ దెవులు జరయు, మృతియు దరిఁ జే
ర వని తనవతి వచింప. ౬౯

వ॥ ఆసతియు ముదం బంది “నా కుశీనరరాజకన్యక కడు నెయ్యం
బు గలయది యాపె మర్త్యలోకనివాసిని యగుకతన జరామరణాదికం
బుఁ బొరయఁ గలదు తన్నివృత్తికై యీధేనువు నద్దాని కొనంగి యు
పకృతి నొనర్చ వలయు నిద్దాని నాకై తె మ్మనుడు. ౭౦

నీ॥ ఆవసువు భార్యమాట పథ్యమ్ము జేసి, తక్కుగలవసువులఁ గూడి
దాని నవహ, రించె రాఁబోవు నాపద నెంచఁడయ్యె, నంగనానక్తు
లాపత్తు లరయఁ గలరె. 20

వ॥ పిమ్మట వసిష్ఠుండు తనధేనువుం గానక వెదకించి విసివి తన
యోగబలమ్మున వసువు లవహించుట యెఱింగి మనుష్యయోనిం
బుట్టుం డని వారలకు శాపం బిచ్చె, పడఁపడి దాని నెఱింగి వార లతని
కడ కేతెంచి శాపమోక్షం బనుగ్రహింపవే యని వేఁడుడు మునివ
రుండు కరుణించి యిట్లనియె. 23

ను॥ అనుసంసత్సర మొక్కొకళ్లకగు శాంపాంతంబు నాధేనువుం
బనిగా భార్యకునై హరించె నెవఁ డాపాపాత్ముఁ డాకష్టుఁ డ
మ్మనుజత్వమ్మును దీర్ఘకాలము వహింపంగాఁ గలాఁడంచు న
మ్ముని శాపాంతము సెప్ప నవ్వసువులిమ్ముల్ చేరుచున్ ముందటన్.

వ॥ విధిశాపవశమ్మున దీనానసయై భువి కేతెంచుగంగం గాంచి
తమశాపప్రకారం బెఱిగించి “తల్లీ? నీగర్భమునం జనించెదము మమ్మ
నుగ్రహించి శంతనువుపాలకున కీవు పత్ని వగు మిదియునుం గాక. 21
క॥ పుట్టినతోడన మమ్ముం, గిట్టెంపుము నీట వైచి కీ డెంచక నీ, విట్టు
లొనరించుకతమున, నెట్లన మాశాప మని వినిర్ముక్త మగున్. 22
క॥ అని వసువులు తనుఁ బొగ్గిరి, చినఁ దా నంగీకరించి చెచ్చెర గం
గా, ధుని తనయిచ్చుం జనియెన్, జనిరి వసువులును గడంగి స్వర్గ
మ్మునకున్. 22

వ॥ పిమ్మట ప్రితీపుఁ డొక్కనాఁడు గంగాతటమ్మునకుం జని
సూర్యోపాస్తి యొనర్చుచున్నంత. 23

ఉ॥ ఆసలీలమ్మునన్ నెడలి యంకురితప్రధమాసయావనో
ల్లాసిని చారుహాసిని విలాసిని వే చని రాజశేఖరుం
దాసి యశంకితాత్మయయి దక్షిణపుందొడఁ గూరుచుండఁగా
నాసరసీరుహాక్షిఁ గని యాధగణీపరిణేత యిట్లనున్. 24

ఉ॥ ఎవ్వతె వీవు? నాదుకురు వెక్కుట కేమికతంబు? వల్కు మో
జవ్వని! యన్న నచ్చటులచారువిలోచన ముద్దు లొల్కుఁగా

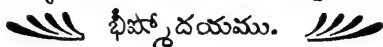
- నవ్వుమొగమ్ము వంచి నయనమ్ము లొకానొకవంత నెల్లున
న్నివ్వటిలంగఁ బల్కెఁ దగునేరుపు తోరపుఁదీరుపుం దగ్గఁ. ౮౦
- ఉ॥ ఎవ్వతె వైన నేమి పృథివీశ' సుమాస్త్ర సమానహాప! నా
జవ్వన మంత నీకయివశం బొనరింపదలంచి వచ్చితిన్
జివ్వకు వచ్చునమ్మదనుచెయ్యుల కోరువఁ జాల సక్కుటా!
నవ్వులు గాఁ దలంపకుము నావచనమ్ము లటన్న నిట్లనున్. ౮౧
- క॥ కన్నెరొ? యపత్యమునకుం, దన్న శివాక్షులకు యోగ్యత గలకుడి
తోడన్, గ్రన్న నధిష్ఠించితి కా, న న్నిను నేఁ గొనఁగఁ దగదు నా
కటుమిఁదన్. ౮౨
- అ॥ వె॥ భార్యదక్త నొండుఁడఁటిఁ గూడ నటంచు, ప్రితము గలదు
నాయపత్యమునకుఁ, బత్నివై సుఖమ్మువడయుము నాకు సం,తానమొ
దవెనేనిఁ దలిరుఁబోణి. ౮౩
- క॥ సంతానహీనుఁ డితఁ డని, వంతం గొనఁబోకుమి! భవత్పుణ్యమ నా
సంతానకారణం బగు, నింతయు నిక్క మన నాపె యేగఁ దనంతన్.
- ప॥ అంతఁ గొండ్లొకకాలమ్మునకు మహాభిషుండు ప్రితీపునకుఁ
దనయుండై శంతనుండు నాఁగ వర్ధిల్లుచుండఁ బ్రీతిపుఁడును. ౮౪
- క॥ గంగకుఁ దనకుం జరిగిన, సంగతి కొమరునకుఁ జెప్పి చనియెం దా
రా,జ్యాంగమ్ము విడిచి యడవి న, సంగుండై యుండి తపముసలుపు
నెపమునన్. ౮౫
- ప॥ శంతనుండు వైతృకం బగురాజ్యమ్ము నేలుచు నొక్కడ మృగ
యార్థంబు వనమ్మునకుం జని వ్యాఘ్రాదిమృగమ్ములనుక్క డంచుచు గం
గాతటకుంజపుంజమ్ములం జరించువాఁడు ముందట. ౮౬
- సీ॥ మృగశాబములకు నేర్పెడినేర్పు గలచూపుసోయగం బొలుకుకం
దోయిదాని, కుంభికుంభములయుక్తును ద్రొక్కి నిక్కి నీలైడిగుబ్బ
చందోయిబెడఁగుదాని, మాటమాటకు ముద్దు మాటఁగట్టఁగఁ
జాలుసాగసుచే నెగడునెమ్మొగముదాని, ముకురమ్ములకుఁ జాకచకిఁ
దీర్పఁగాఁ జాలుతల్లుఁజెక్కులతల్లెలదాని; ౧॥ తొగలవగకానిజిగి

- బిగినగ డొనర్చు,నిగనిగలఁ దగునగపుసోయగముదానిఁ, దాపులకు
దీవి యగుకావిమోవిదానిఁ,గనియె నొకకన్నెఁ గన్నులకటపుదీట.
క॥ సురకన్యవోనియయ్యం, బురుహాసనఁ జూచి తండ్రి మున్నుతనకునే
విరిబోడిఁజెప్పెనీసుం,దరి యయ్యతినయొకొయంచుఁదనమదిసెంచున్
ఉ॥ సుందరుఁ డైనయానృపతిసూనునిఁ జూచి తదంబుజాక్షి “యీ
యందపుటిక్క నిక్కము మహాభిషుఁడే” యని రాగమగ్నయై
కంది మనోజతాపమునఁ గ్రాఁగి పునఃపునరాదరోదయా
నందమునం దదీయవదనంబునఁ జూడ్చి నిగుడ్చి యున్నెడన్. ౯౦
క॥ శంతనుఁడు దానిరీతిం,గొంత గనుంగొని రసమ్ము గులుకఁ బలికె “నో
యింతీ! మరుదంతీ! విడి, బంతీ! నీవెవ్వతెవో కృపం బలుకఁగదే.
ఉ॥ ఎవ్వతె వైన నేమి కమలేక్షణ! నిన్ గనుంగొన్నమాత్ర) న
ప్రవీణుకానికైన భ్ర)మ పుట్టక మానదటన్నఁబ్రా)కృతుం
డెవ్వఁడు నిన్నుఁ జూచి సహియించు! ననుంగరుణించి నాకు నీ
జవ్వసపుఁవినోదము లొసంగఁ గదే! తగదే! యలంచుటల్. ౯౧
వ॥ అనిమదనశరదళితహృదయుండై వల్లునజ్జనపతిని మహాభిషు
నిఁగా నెఱిగినయదికాపునఁ బూర్వసంఘటితప్రే)మవశమ్మునఁ గించిత్త్వి
తపూర్వకంబుగా నిట్లనియె. ౯౩
చ॥ తెలియఁగ నయ్యె నీవలప్రతీపునిపుతు)డ వత్సుదారస
త్తులుఁడవు నిన్ను బొఁటిన్మపకోటిశిరోమణి నెట్టికామినీ
తిలకములైనఁ గోరుదురు దేవసమానుఁడ వైననిన్ను నే
వలచియ యుంటి నైన నొకపల్లు వచించెద నాలకింపుమా. ౯౪
ఉ॥ ఏ నొసరించుకార్య మది యెట్టిది యే నగుఁ గాక నీవు న
ద్దానికి నడ్డురాఁ జనదు దాని నటుండఁగ నిమ్ము విప్రీయం
బైనవిధమ్మున న్నను నొకప్పుడు గాని వచింపఁ బోల ది
లైన నినున్ వరించి సుఖ మందెదఁ గోర్కులు మిన్ను ముట్టఁగన్.
క॥ ఈనియతి కెపుడు ప్ర)త్యాఖ్యానంబొసరింతువపుడయరిగెదఁజుమ్మా
భూనాథ? నిను విడిచి నా, పైనేరము మోపవలదు పలికితి నిపుడే

క॥ అని వసువులపార్థివ నె, మృనమునకుం దెచ్చుకొని ఊమానాథునిపేర్ని నెఱిగి సమయం బొనరిం, చిన నందుల కొప్పె నెదురు చెప్పక యతఁడుఁ.

౯౭

వ॥ గంగయు సతనియందుఁ జిరకాలలభైనారాగయైనకతమ్మనఁ దన్నప్రపమందిరమ్మునకుం జనిసుఖభోగమ్ములనుభవించుచుండె.

భీష్మోదయము.

సీ॥ వరత్నఖచితసుందరతరాప్రతిమానవై చిత్ర్యయుతసాధవాటులందు, కోకిలాకాకలీకేకీలీలాకలద్ధ్వనకనదుద్యానవనములందు, హంసాదినంశోభితాసమానాంభోజషండమండితసరస్తటులయందు, గంభీరరంభావిజృంభమాణనవీనఘనసారఘనకుంజగణములందు; గీ॥ శంతనున్యసాలకుండు నక్కాంతయును స, దా శచీంద్రులమాడ్కిఁబద్మాహరులవి, ధమ్మున నఖండభోగభాగ్యమ్ము లనుభవించు కాలంబు పెద్దయ్యు నించు కయ్యె.

౯౯

ఉ॥ తా నెవఁడో ప్రపంచపువిధాన మ డెట్టిదో యన్యు లెవ్వరో

- తా నివసించువానమువిధం బది యెట్టిదియో యెఱుంగ క

మ్మానవనాథుఁ డక్కలికిమక్కువలోఁ బడి యున్నయంత న

మ్మానిని దాల్చె గర్భ మనమానవసుప్రవరాంశమై తగఁ. ౧౦౦

వ॥ గర్భంబు నవమాసపూర్ణంబైయొక్క బాలకుం డుద్భవించుడుఁ

దత్తుణంబ వానిం గొనిపోయి నీటం బడ వైచె నిట్లేటేటం బొడమిన

బాలుర నేడ్వర నేటంబడవైచిన శంతనుండు మనమ్మున నిట్లువిచారించె.

మ॥ అకటా! యేడ్వరుపుత్రిలక గునుమబాణాకారుల నిర్దయా

త్మికయై నేటికి నప్పగించె నిక వృద్ధిం జెందు టెట్లాళ్ళో మా

మకవంశం, బిది కూడదన్నను ననున్ మన్నింప కీకాంత లే

చి కడు స్వేగమ పోవు నిట్లగునె? దుశ్శీలాంగనాసంగముల్. ౧౦౧

క॥ అప్రమగర్భం బిది, మదదృష్టముకతనక లభించె నిపుడైనను నీ

దుష్టాత్మరా లొనర్చెడి, కష్టపుఁబని నాకు నాఁగఁగాఁ జెల్లదొకో.

వ॥ కావున నేవిధంబుననైన వంశరక్షణంబు కర్జం బని నిశ్చ

యించి యున్నంత.

౧౦౨

క॥ అంగనకై మునివరుగో, వుం గొనిపోయినవసుండు పుత్రుండై పు
ట్టం గని గంగయు వైశమ, గంగం గలుపంగ నెంచగా నృపతివెనక.

వ॥ అడ్డమ్ము సొచ్చి వినయమ్మున నబ్బాలింతరాలి కిట్లనియె.

ఉ॥ దాసుడ నైతి నాపలుకు దబ్బటనేయకు కన్నపుత్రు వ్య
త్యాసినివై వధింపు టిది న్యాయమె? జాలి యొకింత లేదె? యే
దోసము నీకొనర్చనిసుతుల వధియించెడిగొడ్డురాల? నీ
బాసలకుల నుదిం దలఁకి వంశము నాశ మొనర్చ నెంతునే. ౧౦౬

క॥ అకటా! యేడ్గురఁ జలపితి, విఁ కనైనక జాలిలేదె? యేణాక్షిరొ? యీ
యొకనిం బ్రతికింపుము తా, వకచరణయుగంబుమీఁదఁ బడి
మొక్కిడుమక. ౧౦౭

క॥ సుతులం బొరయనియెడ న, ద్గతి లే దని పెద్ద లండ్రు గావున వంశ
స్థితికై యీసుతు నొక్కని, బ్రతికించిన నీవ్రతంబు భగ్నం బగునే.

క॥ అస బహువిధములఁ బ్రార్థించిన విన కావనిత దిన్ని శిశువుం జంపం
గొనిపోవుచుండ నిట్లనె, జనపతియుక గనుల వహ్ని జలజల రాలక.

గీ॥ ఓసి పాపాత్మురాల? నాశాసనం బ, తిక్రమించియు నరకభీతియును లేక
కన్నకొడుకుల గంగలోఁ గలుప నగునె?, యకట! నినుఁ గనినట్టి
దుష్టాత్ముఁ డెవఁడొ. ౧౦౮

వ॥ ఉందువుగాక పోదువుగాక యీశిశువుం జంప నీ నని యడ్డమ్ము
సొచ్చెడిశంతనుం గాంచి యక్కోమలి యిట్లనియె. ౧౦౯

చ॥ సమయము నెంచవైతి విక సాగదు నీకును నాకుఁ గూటము
త్తముడవు నీవు నిన్విడు టధర్మమ కాని వచింతుఁ దన్నిమి
త్తము, నను నొక్కకాంతఁగ నెడక గణియింపకు గంగగా నెఱుం
గుము సురకార్యముక సలుపఁ గోరి నినుక వరియించితిం జమీ.

క॥ వసువులు మునిశాపమ్మున, వసుమతిఁబుట్టుటకు నన్నుఁ బ్రార్థించిననేఁ
బ్రహ్మ వైతి వారలకు నీకు నతి నయినృపాల? దెలిసికొను మిదియెల్లక

క॥ చిరకాలముమర్త్యులమై, ధరణిక వసియింప లేము తత్తణమ మృతిం
గరుణింపు మన్న నే నీ, దురితం బొడిఁగట్టి నీటఁ దోచితి సుతులక.

క॥ ఈతం డప్తమవసుకళ, చేతన్ జనియించె నధిప! చిరకాలము నీ
చేత ముగరగించెడిప్ర, ఖ్యాతిం జెందం గలాఁడు కాఁగలఁడు సుమీ.

గీ॥ ఈడు వచ్చెడిదన్తను వీఁడు నాన, మీపమంద వసించు నామీఁద నీకు
నప్పజెప్పెద దీనికినొప్పికొనుము, తల్లి లేకున్న బ్రతుకు వృథా నృపాల

క॥ అనినుడివి గంగయునుదన, తనయుం గొనిచనినమీఁద ధరణీపతి యు
వ్వనితావిరహమ్మునకుం, దనయవిరహమునకుఁజాలఁదల్లడపడుచున్.

వ॥ ఒకభంగి రాజ్యం బొనర్చుచుఁ గొండాకకాలమ్మునవేటఁజని
మృగమ్ముల హింపించుచు విరహభరమ్మునఁ జిక్కినయదియుం బోలె
నున్న గంగానదీగంచి. ౧౧౮

శా॥ ఆకల్లోలినిమధ్యరంగమున దీవ్యద్బాణబాణాసన

శ్రీ కై నేయ నిరంకుశప్రతిభమైఁ గ్రీడించుచున్ జాపవి

ద్యాకౌశల్యముఁ జూపునొక్కరుని గందర్పున్ విడంబించుచి

వ్యాకారంపుబెడంగువానిఁ గని తా నాశ్చర్యపర్యాప్తుఁడై. ౧౧౯

క॥ తనతనయుం డని యనుకొనుఁ, దనతనయుఁడు గాఁడటంచుఁ దలఁ
చున్ మరలన్, దనయాసక్తి గను శం, తను డబ్బలకునిఁ గాంచి
తద్దయుఁ బేర్చిన్. ౧౨౦

క॥ కరలాఘవమును దుష్టర, శరలాఘవమును సమానుషత్వముఁదెలు
పన్, సరపతి దరి కరిగి మహా, దర ముట్టిపడంగ నిట్లతనితోఁ బలికెన్.

ఆ॥ నె॥ తల్లి యెవతె నీకుఁ? దండ్రి యెవడు? నీదు, నామధేయ మెద్ది?
నగర మెద్ది? చెప్ప మనుడుఁ బల్కుసెవినిబెట్టక తన, యంత నాడు
చుండె నతఁడు పేర్చి. ౧౨౧

వ॥ అంతఁ గొంతతడవు గ్రీడించి యాతం డంతర్హితుం డగుడు
జనపతి చింతాకులుండై గంగన్ గొనియాడి తొంటిఁబూవునఁ బొడసూ
పిన నాపె కిట్లనియె. ౧౨౨

సీ॥ చిన్నారిపొన్నారిచిటుతప్రాయమువాఁడు ముద్దు లొల్లెడినవృష్టమొ
గమువాఁడు, కళల నీనెడిగొప్పకనులనొప్పెడివాఁడు కరికలభాణార
గరిమవాఁడు, అజానులంచిబాహుసౌష్ఠవమువాఁడు హరి నీనడించు
మధ్యమ్మువాఁడు, శరశరాసనవిభాసురకమ్ములవాఁడు డంబు చెన్నారు

పక్షంబువాడు; గీ॥ నాకుఁ బొడకట్టి యంతట నన్ను మొఱగి,
చనియె నొకముద్దులాఁడు వాడనఁగ నెవఁడు, తెలిసి వైశమ
యవ్యానిఁ దెచ్చిచూపి, గారవింపుము నావుడు గంగ నగుచు.

క॥ ఎనిమిదవపనునియంశం, బుస బుట్టినవాడు నీకుఁ బుత్రుఁడు గాంగే
యనిఁగానెఱుఁగుమువానిఁ, గనఁజేసెదఁగనుముకనులకటవెడలంగన్

ప॥ అని యగ్బాలకుం దెచ్చి చూపి యితండు సకలవేదమ్ములును
వసిష్ఠునియొద్దఁ బఠించె వేయేల నీబాలుండు పరశురామునికిం గూడ
శిష్యుండును సర్వధా యయ్యసముసకుఁ దుల్యుండును భవత్కలోధార
కుండును సనిచెప్పి యంతర్ధానంబుఁ గనుడు శంతనుండు పుత్రుం గాగి
లించుకొని రథమ్ముపై నిడికొని రాజధానికిం జని మంత్రిపురోహితాను
మతంబుగ సుముహూర్తమ్మున యౌవరాజ్యభిషిక్తుం జేసి గంగావియో
గజం బగుదుఃఖమ్ము మఱచి సుఖం బుండె. ౧౨౬

క॥ ఇయ్యది వసువులచరితం, బియ్యది శుభదంబు దీని నెంతయు న్నాపై
సైయ్యమ్మునద్యైశాయానుఁడయ్యరఃశిజుతోడఁ గలిపియాసతియిచ్చెన్.

ప॥ అనినసూతుం గాంచి మును లన్వలికత చెప్పు మనవుడు
సతం డిట్లని చెప్పి దొడంగె.

గీ॥ యౌవరాజ్యమ్ము గాంగేయునందు నిలిపి, శిరనణోద్భవుచే మహేశ్వ
రుఁడువోలె. సర్వసుఖములు కైకొంచు శంతనుండు, నాలుగేడులా
నంవాల్లి నోలలాడె. ౧౨౭

ప॥ పడిపడి యొకనాఁడు మృగయాసక్తుండై నిరంతరకుంజపుంజ
మండితం బగుకాళిందీతటమ్మునకుఁ జని యచ్చట.

సీ॥ ఏనుగున్నలవంటి యెసకమ్ము గల్లుకారడవిపంచులబీర మడఁచియడఁచి
భూధరమ్ములపాటి పొడవుగల్గిన యేనుగులమొత్తముల నేలఁగూల్చి
కూల్చి, శిమవాహసమునైన సమయింపఁగాఁ జాలుపులులగుంపుల
తోడఁ బోరిపోరి, విక్రమాటోపదుర్వేధమ్ము లగుసింగములగము
లెల్లను గలఁచికలఁచి; గీ॥ జవముమెయిగాలితోఁ బోలఁ జాలులేడి,
తోపులను దూపులను రూపు మాపిమాపి, పృశయకాలకిరాతుని
పగిది జంతు, మండలమ్మును వేటాడి మగిడి యతఁడు. ౧౩౦

ప॥ ఒక్కశీతలతరుచ్చాయాతలమ్మున నిష్ణాంధై యున్నయెడ,
క॥ అనందోద్దీపకమై, నానాపరిమళవిశేషనపసారభమై

జానోష్పజాలునొకగం, ధానిల మేతెంచి నరవరాగ్రాణి నెనసెన్.

ప॥ అతండును దత్పరిమళమ్మున కచ్చెరువంది.

మ॥ మృగనాభిం బురణించి యబ్జములపేర్కిం గ్రిందుగాఁజేసి సం
పెగలం డీనొని కేతకీసుమములన్ బిట్టచి కుందములం
దిగు లొందించియు మాలతీసుమములం దీండ్రించి నిర్దేతుకం
బుగ నేతెంచు పరీమళం బిది సుఖాంభోరాశిలో ముంచెడిన్. ౧౩౨

క॥ దీనికిఁ గారణ మేమొకొ, కానగవలెనంచు వేడ్త గడలుకొనంగా
నానాపుష్పాకీర్ణం బై నెగడు వనాంతమెల్లనరయుచుఁ జనుచున్.

చ॥ అమరినవేడుకన్ గనియె సబ్జముఖన్ నవసారభోజ్జ్వల
ద్ధుమఘుమ విగ్రహాగమలకుట్రలచారుపయోధరద్వయన్
యమితశిరోజభార మలినాంబర నాతివిభూషణాంచితం
దములపుటాకువంటి యొకతామరసప్రతిమానలోచనన్. ౧౩౪

క॥ ఆకలికి నాతలోదరి, నాకలకంఠీలలామ నాకనకాంగిన్
భూకాంతుండిటుగన్గొని, యీకన్నయమేనితావియ్యెది యనుచున్.

ఉ॥ దానిసిసాళిగుబ్బలును దానియొయారపుఁజూపుఁదీపులున్
దానివళిత్రీయీగరిమ దానిశరీరపరీమళంబు న
ద్దానివయోవిలాసమును దానిపదక్రమసౌష్ఠవంబునున్
దేనికి నగ్గలం బనుచుఁ దీరనికూరిమిగారవంబున్. ౧౩౬

శంతనుండు సత్యవతిం బెండ్లియాడుట

ప॥ డగ్గటి సిగ్గరితనమ్మునన్ మొగ్గునగ్గజగమనం బునాపునరాద
రోదయమ్మునం గనుఁగొనుచుఁ దనమనమ్మున,

క॥ ఈనుగువ దేవతాకాం, తామాళియొ! కిన్నరాంగనామణియొ! ఫణి
స్త్రీమూర్ధన్యయొ! కాకీ, భూమిగలపొలఁతి కిట్టి పాలుపుంగలదే.

క॥ అని తలపోయుచు నాశం, తనుజనపతి తొల్లి దైవతధుని దనువరిం
చినభంగిఁదలఁచుకొని య, తనుమధ్య భేరిఁజూచి తగనిట్లునియెన్

ఉ॥ ఎవ్వతె వీవు? నీజనకుడెవ్వడు? జవ్వని! యివ్వనమ్మునం
దెవ్వనికై చరింతు? కులమెయ్యది? నీ విటు లొంటిపాటునన్
మవ్వపుమేనికాంతి కనుమాయఁ జరింపఁగ నేమి వచ్చె? నీ
కెవ్వఁడు భర్త? దెల్పఁగదవే? మదవేల్లితదంతిగామినీ. ౧౩౯

క॥ నీసాగను నీవిలాసము, నీసారభ్యంబుఁ జూచి నేనెంతయు నీ
కాసించి మదనభూత, గ్రాసీభూతుండ నైతిఁ గరుణింపఁగదే. ౧౪౦
వ॥ అన సక్రాంత చిటునగవలర నిట్లనియె.

ఉ॥ కన్నెనుగాని వేటొక ప్రకారము దాననుగాను దాశరా
జన్నయభిఖ్యగన్న సుగుణాత్ముఁడు నాజనకుండు నన్ను “నా
వ న్నడిపించుచుండు మిదె వచ్చెద” నంచు వచించి డించి పో
యె స్మరనాధ? యింటి, కదియె యతఁడుండెడితావు నావుడు. ౧౪౧

చ॥ నరపతియిట్లు వల్లు నరనాథుండ నేఁ గురువంశజాతుండన్
దరుణి? ప్రతిక్షణప్రబలితం బగుజవ్వనమున్ వృధాగతిం
బొరయఁగఁ జేయ నేల? సనుఁ బొందు మసంశయరీతిఁబత్నివై
పరమసుఖమ్ములం గొనుము పత్నియు గిత్నియు వేటులేదీ. ౧౪౨

ఉ॥ ఓసరనీరుహాక్షి? విను మొక్కలతాంగి ననున్ వరించి పే
రాసలు గొల్పి పోయె నది యాదిగ నేను మఱొక్కలేమపై
నాన విగుడ్చునైతి నిను నారసినంతన బుద్ధి వుట్టె నీ
దాసుండ నైతి నావిదురతం బెడఁ బొపుట కిచ్చగింపుమా. ౧౪౩

వ॥ అని సరసంబుగాఁ బల్లు నజ్జననాయకునియందు బద్ధానురాగ
యయి యత్తోయ్యలీ లజ్జించుచు నిట్లనియె.

క॥ నిను నేచెడియమ్మదనుఁడు, ననుమాత్రము విడిచిపెట్టునా? యెందేనిన్
వినుమొక్కమాట ధర్మ, మ్మునకుం గట్టువడవలదె పూవుంబోడుల్.

ఉ॥ పెద్ద లెటింగి కన్నెలకుఁ బెండిలినేయుట పాడిగా నితా
గద్దటియై తనంతవ యొకానొక నాయకుఁచెట్టపట్టినన్
పెద్దటికంబు వాయదొకొ! పెద్దలకుం దలవంపు నింపదో!
హద్దు నతిక్రమించుట కులాంగనకు న్విహితప్రచారమే. ౧౪౪

ఉ॥ ఈవరతంత్రురాలి నిటు లీపు వృథా మొగమోట వెట్టి సంతాపము నొందఁజేయకుము ధర్మముమర్క మెటింగి యించుకే నోపిక చేసి మజ్జనకునొద్దకు నేగి తదాజ్ఞఁ బూని నన్నాపయి స్వీకరింపు మతఁ డన్నిట ధీవరుఁ డింత యొప్పడే. ౧౪౬

గీ॥ ఇట్లు లోప్పఁగఁ జెప్పనయ్యింతి కెదురు, మాటచెప్పఁగలేమి సమ్మనుజ విభుఁడు, దాశగృహమునకేగెఁ దత్తస్య సతని, యనుమఱింగొని నరియింప నాత్మ నెంచి. ౧౪౭

ఆ॥ వె॥ వచ్చుచున్న నృపతివరుని చౌదవ్వుల, సరిసి ధీవరుఁడు గృతాంజలి యయి, యెదురువచ్చి వినయ మెసఁగంగ నిట్లునె, గౌరవప్రపత్తి గడలుకొనఁగ. ౧౪౮

వ॥ ఏను భవద్దాసుండ నిచ్చోటికి మీరు విచ్చేసినకతన ధన్యుండనైతి నావలనికార్యం బానతిమ్మనుడు నతం డిట్లునియె. ౧౪౯

క॥ నీ కనుమతి యగునేనిక, గైకొనియెద ధర్మపత్ని గా నీతనుజ్జరాకాచంద్రనిభానన, నాకోరిక చంద మిది యనక మన వలరక.

చ॥ అనఘుఁడుఁ బల్కు నాతఁ డధిపా! కడు భాగ్యము గాదె నాతనూజను వరియించి నాకులము శస్త్రము గా నొసరింపు తెన్న నీకు నొసఁగు వాడ నైన నొకకోరికఁ గోరెద మత్తుమారికా తనయుఁడు నీయనంతరము ధారుణికిం బతి గావలెంజుమీ. ౧౫౦

వ॥ అనుదాశునివచనంబులు విని శంతనుండు గాంగేయుం దలంచుకొని నిరుత్తరుండై చింతక్రాంతుండై యచ్చోట విడిచి తనగృహమున కేతెంచి దాశకన్యాగతమనస్తుం డగుచు నశనాదికంబు వర్జించి యున్నంత. ౧౫౧

క॥ గాంగేయుఁ డెలమిఁ దనతం, డ్రింగని యిట్లునియె బేలరీతిని నిటుగుండం గతమెయ్యదియొకొ! తత్సంగతియొక్కింత నాకు దయఁదెల్పఁగదే

గీ॥ దుర్జయుం డగుశత్రుండు దొడరె నొక్కొ, సలుపఁగా రానికార్యంబు గలిగె నొక్కొ, యేను గలుఁగఁగ గొడవ నీ కెట్లు గట్లు, నేల చింతింప వచియింపవే? మహాత్మ. ౧౫౨

క॥ జనకుని చింతం దీర్చని, తనయునిఁ దనయుఁడని చెప్పఁదగ దండు) బుధుల్, మనమునఁడాఁపక చెపునూ, యనఘా! నీకున్న కోర్కె యది నేఁదీర్తున నీ॥ తండ్రియాజ్ఞనుగదా! దశరథాత్మజుఁడు భార్యానుజోపేతుఁడై యట వికరిగె, నలహరిశ్చంద్రభూపాత్మజుం డగురోహితాస్యండు జన కాజ్ఞ నమ్ముడువడె, యజ్ఞ పశువుగాఁగ నంగీకరించె శునశ్చేపుఁడు దన జనకునియాజ్ఞఁ, బరశురాముఁడు తల్లిశిరము డొల్లఁగనేసె జనకాజ్ఞ దాటరాదనియకాదె; ఆ॥ వె॥ చేయఁ దగనిచెట్టనేతయైనను బూర్వు, లాచరించు తెందునరయఁ దండ్రి, యాజ్ఞకన్న ముఖ్యమైనది వేటొండు, గా దటంచుఁ దెల్పుఁగాదె యధిప. గ౧౬

క॥ తాను సమర్థుండయ్యెను, బూనికమై జనకుకోర్కె పూరింపని య వ్వానిది జన్మమేవాఁడును, మానిసి యే? పశువుగాకమానవనాథా.

ఆ॥ వె॥ తండ్రి కోర్కెఁదీర్చి తనియింపఁగాలేని, పుత్రకుండు జగతిఁ బుట్ట నేమి, గిట్టనేమిఫలము! గిట్టవా! పుట్టవా!, స్వేదజములు మఱియు భేదమేమి. గ౧౭

క॥ అని పల్లుతనయుఁ గని శం, తనుఁ డిట్లనులజ్జమనముదరికొనఁ దనయా గనుఁగొనుముచింతగాదే తనయుఁడొక్కరుఁడయైనఁదండ్రికిఁదలఁపన్ క॥ ఒకకొడుకు కొడుకునుంగా, డొకకన్నును గన్నుగాదయో! పుత్రా! దై వికగతి వాఁడందినఁ దం, డ్రికి వేటొండుగతి గల్గనేర్చునె యెందుక.

న॥ ఇట్లు చింతాకాఁతుండు యున్నతండ్రియుదంతంబు సాంతంబుగాఁ దెలియంగోరి యమాత్యులంబనిచిన వా రున్నయనికి నెఱిగి భీష్మునకుం జెప్పిన సతండు తడమాత్యులతోడం గలసి దాశరాజునద నమ్మునకుం జని యతనితో నిట్లనియె. గ౧౮

ఆ॥ వె॥ ఓయి! దాశరాజ! యొనఁగునీపుత్రి మ, జ్జనకుఁ డైనశంతనునరపతికి మాత యైననీదుకూఁతున కే నెల్ల, యెడల భక్తుఁడనని యెఱుఁగు మనఘ. గ౧౯

క॥ అన దాశుం డిట్లను నో, యనఘా! నీ కిచ్చెదను మదాత్మజ సతిగాఁ గొను మీపుండఁగ నేత, తనయుం డీనల నేల ధర్మమే చెపుమా.

క॥ అనుదాశరాజునకు శం, తనుతనయుం డిట్లు వల్లుఁ దగ నీనుత మా
తను జేయుము నా కేత, తనయుఁడ రాజ్యమ్ము నేలఁ దగుఁగా కనఘా

వ॥ అనుడు మహాత్మా! నీవు రాజ్యం బొల్లమియ నిశ్చయంబై
నను నీతనయుండు మద్దోహితుఁ) రాజ్యమ్మునకు సమ్మతించునే యన భీష్మం
డతని కిట్లనియె. ౧౬౧

గీ॥ ఏను దారపరిగ్రహం బిచ్చగింప, నిట్టిసా కేల పుత్రుఁడువుట్లుఁ జెపుమ
నావలనిశంకమనమునఁబోవఁద్రోచి, తల్లిగాఁజేయటొప్పనీతనయనాకు

వ॥ అనుగాంగేయుపల్లులకు సమ్మతించి దాశుండు శంతనునకు
సత్యవతి నొసంగి పరిణయం బొసరించె.

ఆ॥ వె॥ సత్యవతిని ధర్మ సతి గాఁగఁ గైకొని, సంతసించెఁ గాని శంతనుండు
పెండ్లి గాకమున్నె బిడ్డఁడు వ్యాసుండు, కలిగె ననెడిమాటఁ
డెలియఁ డయ్యె. ౧౬౨

వ॥ పిదప నతండు కొండాకకాలమ్మునకు నాసతియందుఁ జిత్రాం
గదవిచిత్రీపీఠ్య లనుతనయులఁగాంచె వారిరువురును గాలవశమ్మున
మృతులగుడు విచిత్రీపీఠ్యపత్ని యగుసంబిక యత్తయాజ్ఞ వ్యాసుం
గలయు నెడ నేత్రీనిమీలనం బొనర్చుకతనఁ బుట్టంధుండగు ధృతరాష్ట్రుం
డుదయించి రాజ్యార్హుండు గాఁడయ్యెఁ బిదప రెండవది యగుసంబాలికం
బనుప నాపె వెలవెలబాటుకతనఁ బాండురోగగ్రస్తుం డగుపాండురా
జుదయించె నతండును రాజ్యార్హుండు గామి సత్యవతి పెద్దకోడలిం బిలిచి
మరల వ్యాసుం గవయు మనుడు నాపె యొల్లక కామకలావేదిని యగు
తనదాసిం బనిచిన దానికి ధర్మాంశమ్మున విదురుం డుద్భవించె. ౧౬౩

క॥ ధృతరాష్ట్రుం డంధుండగు, కతనఁ విదురుండు దాసికాన్పగుటను స
మ్మతిగాక సత్యవతియా, న తిభీష్మం డిడియెఁ బాండునకు రాజ్యంబు.

వ॥ అతండు విదురుండు మంత్రీగా రాజ్యం బేలుచుండె.

క॥ అలధృతరాష్ట్రుండును సౌ, బలి యగుగాంధారి యొకతె వైశ్య
యొకతె భా, ర్యలుగా నుతశతమును సౌ, బలియందుఁ వైశ్య
యందుఁ బడసె నొకరుని, ౧౬౪

అ॥వె॥ సారసేని కుంతి సదమల మద్రభూ, పాలపుత్రి మాద్ర భార్యలుగను
బాండుభూవిభుం డఖండసౌఖ్యాంబుధి, నోలలాడి రాజ్య
మేలుచుండె. ౧౭౧

క॥ పుట్టింట నున్నయప్పుడ, పట్టి నొకనిఁ గనియెఁ గుంతి పాండునృ
పతి యా, గుట్టెఱుఁగమి నాపడతిం, గట్టికొనియె నేమి సెప్పఁగల
మునులారా, ౧౭౨

క॥ అన విని మును లిట్లనిరో, యసఘా! కన్నెఱి కమునన యక్తుంఱికి నం
దనుఁ డెట్లుగలెనో? పాం, దునృపతి దా నెట్లుకొనియెనో? తెల్పఁగదే
వ॥ అనిన సూతుం డిట్లనుఁ దొల్లి సూరసేనాత్మజ యగుకుం
తినిఁ గుంతిభోజుండనువాఁడు సంతానంబు లేమిం జేసి పుత్రింగాఁ గై
కొని పెంచికొనుచు నొక్కెడ దుర్వాసుండు తనగృహం బేగుడు నతని
కిఁ బరిచర్యార్థంబుగాఁ గూతు నియోగించె. ౧౭౪

క॥ కుంతియు దుర్వాసున క, త్యంతము భక్తియును బేర్చి దనరఁగ సే
వల్, గొంతవడిఁజేయ నాతం, డెంతయు సంతసము లోన నినుమడి
గాఁగన్. ౧౭౫

అ॥వె॥ కన్నె? వేల్పునెవనిఁగామించి మనమునఁ, దలఁచి కొనెదొ వాఁడు
తత్త్వణంబ, వచ్చి నీమకోరై ఫలియింపఁగాఁజేయు, మం దటంచు
నొక్కమంత్ర) మొనఁగె. ౧౭౬

క॥ ఇటు లొసఁగి యతఁడు సనె న, కృటిలాలక యొక్కనాఁడు కుతుక
మ్మన న, జ్జటిలుఁడొసంగినమంత్రపుఁ, బటిమం దిలకింప నెంచి పతి
యించి వెనక్. ౧౭౭

వ॥ ఉదయించుచున్నసూర్యునిం బిలుచుటయు నతండు మను
వ్యరూపమ్మునఁ జనుదెంచె నంతఁ గుంతియు వేపమానయగుచు రజోదోష
సంగతయై యతనిం గాంచి కృతాంజలియై యిట్లనియె. ౧౭౮

క॥ దేవా! తావకదర్శన మీ, వగ నొకమా తొనర్ప నే నెంచి తగన్
భావించి వేడితిని నా, భావము ఫలియించె నీవు వచ్చినకతనన్.

ప॥ కాపున మదపచారమ్ము కతన దేవరకుఁగల్గిన పరిశ్రమంబు
నైచి కోపింపక భవదీయమండలమ్మునకు దయసేయు మనిపొర్తింపుడు
నహర్వతి మదవిహ్వలుండై యత్తలోదరి కిట్లనియె. ౧౮౦

క॥ పిలిచితివి వచ్చియుంటిని, గలయకయే నన్ను బంపఁగాఁడగునే? యో
కలికీ! యలరులములుకుల, కులుకంగాఁ జేయ నీకు నొప్పిద మగునే.

ఆ॥ వె॥ ఎవతెక్తైనఁగాని యేఁ డటస్థింతునే?, మంత్రపాటవమున మగువ!
నీకుఁ, జిక్కినాఁడ నన్ను జిక్కులు పెట్టక, కలయు మబల! పేర్కి
దొలకరింప. ౧౮౧

ప॥ అనవుడుఁ గుంతి సిగ్గున మృగ్గుచు నిట్లను.

గీ॥ కన్నియను గాని వేటొండు గాదు నిజము, తెలియవే? సర్వసాక్షివి
దేవదేవ?, నిన్ను నేఁ గోరుటయుఁ దప్ప నన్ను నీవు, గలయ నుం
కించుటయుఁ దప్పె గను మొకింత. ౧౮౨

చ॥ అనవుడు సూర్యుఁ డిట్టులను నంగన! నిన్ గవఁగూడ కేను బో
యినయెడ నన్ను దేవత లిహీ! యని గేలి యొనర్పరోలు! కా
దని గికురింతువేని నిను నమ్ముని నిద్దటినిన్ శపింతు నే
మని యిటువంటిమంత్ర) మబలా! కులబాలిక కిచ్చెఁ జూచెదన్.

ప॥ నన్ను మన్నింతువేని మత్సంపర్కమ్ముననీక న్యాయత్వంబు వాసి
చెడకుండఁ గాపాడుభారము నాయదియ.

క॥ ఒరులెవ్వరెఱుంగకుండఁగ, వర మొసఁగెదఁ గోరై దీర్చి వగలాఁడిరో?
నన్, బురణించుముద్దులొలుకు కొ, మరునిం గనరాదె? మరునినూ
ఱగువానిన్. ౧౮౩

క॥ అని పేర్కి గడలుకొనఁ బ, ల్గిన నచ్చెలిమెత్తవడియెఁ గ్రీడారతులం
దనిపి వర మొసఁగి రవియును, జనియెం దివమునకు మనము సంతస
మెనయన్. ౧౮౪

కర్ణయుధిష్ఠిరాదుల జననము.

ప॥ పిమ్మట నక్తుంతి చూలుదాల్చి దాదికిం దక్కఁ దక్కుఁగలవారి
కిం దెలియనీక యంతఃపురమ్మున నుండునెడ సహజకర్ణకుండలకవచాభి

రాముండును సర్వప్రతిమానుండును సర్వలక్షణోపేతుండును నగుకర్ణుం
డుద్భవించిన లజ్జితాననయయి చింతించునక్తుంతికి ధాతేయి యిట్లనియె.

* క॥ కడచినపనికిం జింతం, గడలుకొలువనేల? భావికార్యమునకుం
బడఁతిరో? యాలోచింతము, తడబా టేలయనఁ గుంతితత్త్వపడుచున్
వ॥ ధాతేయికాసీతం బగుమందనమునందు.

క॥ బాలునిడికన్ను గొనలం, గాలువలై నీరు పాఱఁగాఁ గడుఁబెర్క్తి
బాలిండ్లు స్రవింపఁగఁ జిం, తాలోలమనస్థ యగుచు నడలుచుఁ
బలికె.

౧౮౯

ఆ॥ వె॥ ఏమి నేయుదాన నే మాచరించెడి, దాన నేమి సలుపుదాన మంద
భాగ్య నైననాకు బహులక్షణయుతుండ, వీవు దక్కువాడవే
కుమార!

౧౯౦

మ॥ తనయా! యేజగదంబ లోకము లనంతంబుల్ కృపం బ్రోచి వృ
ద్ధిని బొందించు మహానుభావ నినుఁ బ్రీతిం గాచు నాశక్తి నీ
కనయం బాఁకలి దీర్చు సారెకును స్తన్యం బిచ్చి యమ్మాత నే
జననిం గాను గుమార! నీ కళిలమున్ సర్వాత్మ యదైవియ్యే.

గీ॥ మరల నీమొగ మీఁక నొక్కమాటుఁ గాంచు, భాగ్య మబ్బునినాక్కిట్టి
పాపజాతి, కకట! స్వైరిణిఁబోలె ని న్నడవిఁ ద్రోచు, సంతగతి వచ్చె
నే మని యందుఁ బుత్ర

౧౯౧

చ॥ కనియును నిన్నువంటితగుకానుపు నెన్నఁడుఁగాని సంతతిఁ
గననియనాధవోలెఁ గొడుకా! యుడుకారెడివంత నెంతయున్.
గనవలసెన్ బురాభవమునన్ సుతసంపద పెట్టిపుట్టకుం
డినననువంటిదాని కిడునే? జగదంబ సుతున్ భవాదృశున్.

వ॥ పిదప దాది యామె నోదార్చి మంజూషం గొని రహస్య
ప్రకారమున జనునెడ వంధ్య యగురాధ యనుసూతగృహిణి తన
కిమ్మని యడుగ నద్దాని కొసంగె రాధయు వతనిం గన్నకుమారుంబలె
బోపించుచుండె.

౧౯౨

* ఈవిషయమును ఈస్కంధమునందలి మఱికొన్ని విషయములును విపుల
ముగాఁ జూచువారు మాపాండవజననమునఁ జూడఁదగు.

క॥ ఆమీఁదఁ బాండునరవతి, యామగువం గొనియెఁ దా స్వయంవరమున న, త్తాచరసాప్తువరమ్మున, నాముదితయుఁ గన్నెవన్నె నతనికిఁ దోచెన్.

౧౯౫

క॥ ఒకనాఁడాపాండునృపా, లకుఁ డడవిన్ వేట లాడ లాలనుండై యేగి కడుం దుష్టమృగములఁ జెనకించెనకి యనంతరమ్మునన్ మృగరీతిన్.

క॥ క్రీడించెడిజడదారుల, జోడుం గని యందు మగని సూటియెలర్పన్ గాడంగ నేయశరసం, తాడితుండై కుపితుఁ డగుచుఁ దాపసి నృపునిన్.

క॥ కనుఁగొని యగ్ని కణంబులు, కనుగొనల్ రాలఁ బలికెఁ గటగట! పాపా, త్తుని ని న్నేమనఁ గల! ని, ప్పని యే మని చేసి తీ వపాస్తనయుండవై.

౧౯౮

క॥ క్రీడించునన్ను శరసం, తాడితుఁ గాఁ జేసి తీయధర్మ మనిన్నుం బీడించు మృత్యువై విరి, బోడులకూటములవంకఁ బోయితివేనిన్.

క॥ అని శపియించిన నాపాం, డునృపాలుండును మనం బనూనవిషాదంబును జెంద నయ్యరణ్యంబున రాజ్యము వీడి వాసమును బాసరించెన్

అ॥ వె॥ అంత నతనిభార్య లైనకుంతియు మాద్రి, యును బతివ్రతాత్మమనుగమించి, చని రరణ్యమునకు సతులకుఁ బతిసేవ, కన్న భాగ్య మొందు గలదె తలఁప.

౨౦౧

గీ॥ గంగ యొడ్డునఁ బాండుఁ డఖండతపము, సేయుచు మునీశ్వరులసేవఁ జేసి పుణ్య, కథలు విందును గాలమ్ము గడపుచుండె, రాజ్యసంగతి మఱచి విరాగి యగుచు.

౨౦౨

వ॥ ఒక్కనాఁ డతం “డపుత్రీస్య గతి రాస్తి” యనుధర్మశాస్త్రవచనంబు విని తనకుం గతి యేమి యని వారి నడుగుడు మును లిట్లనిరి రాజా! యౌరసుండును చాహితుండును క్షేత్రజుండును గోశకుండును గుండుండును సహోధుండును గానీనుండును గ్రీతుండును వనప్రాప్తుండును దత్తుండును నా దళవిధపుత్రు లుత్త రోత్తరంబు లొచ్చుగా గణియింపం బడుదు రిట్టిపుత్రులలో నొక్కండేనిఁ గల్గిన బున్నామనరశ ప్తాస్తి లే దని చెప్పిన విని యొక్కెడఁ గుంతి కిట్లనియె.

౨౦౩

శా॥ సాదాసుండు వశిష్టమానివలనన్ సంతానముం గాంచి యా
మోదం బందె నటంచు వింటిఁ దరుణి! మోమోటమిం దక్కిదా
యాదప్రాప్తికి నొక్కమానివరు నీవారాధితుం జేయఁగాఁ
రాదే? యన్వయ ముద్ధరించుట యధర్మం జౌనె? నాయానతిఁ.

క॥ పతియానతిఁ గొని సతి 'పర, పతియై యుక్తనసుతులఁబడసియుదోహ
న్విత గా దొక్కింతయు నని, శ్రుతి స్మృతివిదుల్ వచించు సూక్తులు
వినవే. ౨౦౫

వ॥ అనవుడుఁ గుంతి మున్ను మంత్రం బొక్కండు నేర్చి యుంటి
నయ్యని పఠించియేవేల్పుంగోరిన నతం డేతేరకతీరదు తద్బలమ్మున దేవ
తల నారాధించి తనయులం బడయుదాన. ౨౦౬

క॥ అని పతియానతి ధర్మని, మనమునఁ దలపోయ నతఁడు మంత్రబల
మునం, జనుడెంచె నతనిపొత్తున, జనియించెన్ ధర్మరాజసమ తేజుండై

క॥ ఒకయేట వాయుదేవు, షటౌకయేటఁ దేవనాథు నొగి మంత్రబలం
బుకతన రప్పించి తగ్గఁ, వృకోదరాక్షసుల నస్త్రవిదులం గనియెన్

గీ॥ ఇట్లు గుంతికి సంతాన మెనకమెనఁగఁగనిసహింపక మాద్రీ భర్తను
గనుఁగొని, తనయు నొక్కని దయసేయఁ దగదె? నాక, టంచుఁ
బ్రార్థింపఁ గుంతికి నాజ్ఞ యిడియె- ౨౦౭

క॥ పతియానతిచే మాద్రీ, సతికిన్ మంత్రం బొసంగెఁ జయ్యనఁ గుంతి
సతి తన్మంత్రంబున నా, సతి నానత్పులను బొంది సంతస మెనఁగఁ.

గీ॥ నకులసహదేవు లనెడితనయులఁ గాంచె, నిట్లు పాండున కాత్మజు
లేవు రుదయ; మంది రవ్వారు పాండవులనఁగఁ బరఁగి, రంత నొక
నాఁడు పాండుభూకాంతుఁడెలమి. ౨౦౮

చ॥ వల దని మాటిమాటికి నివారితఁ డయ్యును గామబాణసం
చలితమనస్కుడై తపసిశాపము నెంచక మద్రరాట్సుతం
గలసి గతాసుడై చనియెఁ గాముకు లాత్మతనూవినప్తికిన్
దలఁక రటన్న వేటొక విధంబగుహానికి జంక నేర్తురే. ౨౦౯

గీ॥ చెట్టువడినంతఁ జెట్టును జుట్టుకొన్న, తీవయును బోలె నపుడు మా
ద్రీలతాంగి, యాస్పపాలునిపైఁ బడి యడల సాగెఁ, గాంతలకు నింత
కన్న దుఃఖంబు కలదె. ౨౧౩

గీ॥ కుంతియు వగంబొగల సాగెఁ గొమరులెల్లఁ, గరముఁగుందిరి ముని
వరు లరుగుడెంచి, వారివారించి పాండుభూపతికి నుత్త, రక్రియఁబు
దీర్చి రంత విధుక్రమమున. ౨౧౪

ప॥ మాదియుఁ దనకొడుకులం గొంతి కప్పగించి సహగమనం
బొనర్చెఁ బిమ్మట మునులు సంతానసహితంబుగాఁ గుంతి నూరార్చి
దంతిపురంబున కనిసిరి ధృతరాష్ట్రవిదురగాంగేయాదులు నాయమ
నోదార్చి పీఠలెవ్వ రని యడుగఁ గురుక్షలోద్ధరణార్థంబుగా మత్సరీయా
నతి సురలవలనం గన్నసంతానంబని చెప్పి విశ్వసార్థంబుగా వారల
నప్పుడు రావించుటయు, ౨౧౫

క॥ ధృతరాష్ట్రప్రముఖులు స, మ్మతి నాయమ నాదరించి మమత మెయుం
ద, త్సృతులసమస్త విధమ్ముల, నతులగతులఁ జూచుచుండిరమరలేమిన్
ఆ॥ వె॥ పాండుభూమిపతికిఁ బత్నీలయం దిట్లు, సుతులు సంభవించి
రతులమతులు, వారిచరితఁ జెప్పువాడ నాకర్ణింపు, డాదరం
బెసంగ ననఘలూర. ౨౧౬

గీ॥ వారికేపురకును నొక్కవనిత ద్రుపద, పార్థివునిపుత్రి ద్రాపది పత్ని
యయ్యె, నేపురకు నక్కలికియందు నేపు రుద్భ, వించిరి తనూజు
లత్యంతవిమలమతులు. ౨౧౭

క॥ నరునకుఁ గృష్ణునిచెలియలు, పరమోదారగుణరూపభద్ర సుభద్రా
తరుణిసతియగుచుఁదగెన, త్తరుణికినభిమన్యుఁ డనెడితనయుఁడుపుట్టెన్

ఆ॥ వె॥ అతఁడు సమరరంగమందుఁ గాలవశంబుఁ, జెందె ద్రుపదపుత్రి
నందనులును, నతనివోలె మడిసిరాయుద్ధమునన సౌ, భద్రభార్య
మత్స్యపతితనూజ. ౨౧౮

— పరీక్షితువుట్టుట —

ప॥ ఉత్తరయనునది యప్పటికి గర్భవతియై యుండి ద్రాణిశరా
గ్నిదగ్ధుం డగునొక్కకుచూరుం గనుటయుఁ గృష్ణుం డనుగ్రహించి కురు

కులాంకూరమ్ముగా నశ్చమారుం బ్రతికించె. ౨౨౧

సీ! కులము క్షీణించునప్పుడు గలుగుకతన, నాకొమరుడు పరీక్షిదా
భ్యాకుఁ డయ్యె, పాండవులచేతఁ దనసుతుల్ వడినకతన, నాంబి
కేయుండు పుట్టంధుఁ డడలుచుండె. ౨౨౨

సీ॥ అతనిభార్య గాంధారియు నట్ల పుత్ర, శోకమున మ్రగ్గె నిరువుర కేక
రీతి, ధర్మ తనయుండు పరిచర్య తగ నొనర్చి, వారియనుమతి రాజ్యం
బు వడసి యులరె. ౨౨౩

క॥ విదురుండును ధృతరాష్ట్రుని, మది కింపగురీతి ధర్మమార్గంబులు స
మృదమున బోధించుచు గడు, బదిలముగా నతనియొద్దఁ బాల్పడి
యుండెన్. ౨౨౪

క॥ తనయులు మడిసినదుఃఖం, బును మఱపించుచును ధర్మపుత్రుఁడు
పితృసేవన మొనరింపఁగ భీముం, డనుదినమును నతనియెదుట
నను నీరీతిన్. ౨౨౫

సీ॥ దుర్యోధనునితొడల్ తునియలు సేసి దుశ్శాసనునల్లఁ బేరాసఁద్రావి
తక్కినసుతుల నందఱ నుగ్గు గావించి తనఁ దిండిలేమి చేసినకతమున
మాయింటఁ బడి యభిమానవిహీనుడై కాకంబువలె సిగ్గులేక భుక్తి
నలుపుచున్నాఁడుజనుపాంధుఁడితనికీ బిండముమేమింత పెట్టుకున్న;

సీ॥ వేఱుగతి లే దటం చిటుల్ విసువుమాట, లెన్నియో భీముఁ
డాయమ్ము లెత్తి పలుక, వంతఁగొనుచట్టిధృతరాష్ట్రుచింతఁ దీర్పు
డమ్మునికి బుద్ధిసెప్పుచు ధర్మసుతుఁడు. ౨౨౬

ప॥ ఇట్లప్రాదశవత్సరమ్ము లటవసించి ధృతరాష్ట్రుండు ధర్మతన
యునానతి వనమ్మునకరుగం దలఁచి వృకోదరుని కారణమ్మున నింతదనుకఁ
దనపుత్రుల కార్థ్యదైహికంబులు జరుగ మి ననుస్మరించి వారలకు నివా
పక్రియార్థంబుగాఁ గొంతధనంబు నడుగుడు విదురానుమతంబున స
ట్లొనర్పనుంకించి తమ్ములతో యోజించు నన్నం గనివృకోదరుం డిట్లను.

సీ॥ సీకారణముననే నెలఁతతోమనమెల్ల వనవాసమున బ్రుంగవలసివచ్చె
ద్రుపదపుత్రి కనేకదుఃఖమ్ము లందంద సీనిమిత్రముననే నెఱి ఘటిల్లె
నలవిరాటునికి దాస్యం బొనర్చుట మన కబ్బె సీమూలూన నందఱికిని

నీవగ్రజుండవు గావేని వమ్ముగా మన కధికార మెమ్మాడ్కిఁ బోవు;
తే॥ గీ॥ పుట్టినదిగోలఁ జేసినచెట్టలెన్నఁ, దరము గాని సుయోధను
తర్పణమున, కనఘ! ధన మీఁదలంచెద వక్రటకట!, యెంత
వెట్టి వోయన్న! నిన్నేమియందు. ౨౨౯

క॥ మునుగంధర్వుఁడు దుర్యోధనుని జెఱగొన్న నతనిఁ దప్పింపఁగఁ జే
సిన నీవెట్టితనం బది, మనమునఁ దలపోయ మంట మండును నాకుఁ.

క॥ నీవెఱుంగకుండఁ గీచకు, లేవిధమునఁ జంపఁబడిరి నృప! యావిధి దు
ర్భావుల సుయోధనాదులఁ, గావలుల వధింపకునికీ గవ్వము లబ్బెన్.

వ॥ వేయేల దుర్యోధనహితార్థంబుగా నీతనికి ధనం బొసంగు
టకు నే నొల్ల నింతనిక్కువం బనిసానుజుండై భీముండు సనుటయు నది
లెక్కింపక యుధిష్ఠిరుండు ధనం బొసంగి తత్తత్తత్త్యంబులు నెఱవేర్పించె.

ఆ॥ వె॥ తర్పణములొసర్చి తనవారి కుత్తము, గతులు గలుగఁ జేసి కౌర
వాధి, నాథుఁ డరిగె వనము నాతితో విదురనం, జయలతోడఁ
బూర్ణనయులతోడ. ౨౩౨

వ॥ కుంతియు వారిపిఱుండన చనియెఁ బొండవు లాయహా
మరలించుతలఁపునఁ దోన చని వ్యర్థప్రయత్నములై పురి కేతెంచి రంత
వారలు.

క॥ పాపాపహ మగుగంగా, ద్వీపవతీతీరమున యతిప్రవరగా

ప్రాపకమై యల రెడిశత, యాప్రాశ్రమమందు నుండిరుటజములందున్

వ॥ ఇ ట్లాఱుసంవత్సరమ్ము లటఁ దపంబున నుండినవిదప యుధి
ష్ఠురుం డొక్కనాఁ డనుజుల కిట్లనియె.

గీ॥ నాకు నిన్నటిరేయి స్వప్నమునఁ గుంతి, కడు బడలి యున్నవడువున
గానుపించె, నమ్మహాసాధ్వీ గాంధారి ననుఁగూఁ దండి, నరసి రా మన
సాయె నోయన్నలార. ౨౩౩

వ॥ మఱియు నయవిదుత్తము లగుసంజయవిదురులగుండఁ గన
మనసయ్యెడి వలసిన రండు మీరలును ననుచు వల్లె యన ద్రాపదియు
సుభద్రయునుత్తరయుఁదక్కుంగలపౌరులునుసోదరులును బలసి కొలువన
తడు శతయూపాశ్రమమ్మునకుం జని కుంతీగాంధారీధృతరాష్ట్రులఁ గని

విదురుఁగనరామికి శంకించి తండ్రితో మహాత్మా! విదురుండెక్కడ, నని
యడుగుడు ననతండు విరక్తుండై యియ్యెడనే యొకట నేకాంతంబుగఁ
దపం బొనరించుచున్నవాఁ డనిన మధునాఁడు గంగాతట మెల్ల నరసి.
గీ॥ ఘోరతపమాచరించునాథీరుఁ గాంచి, ధర్మజుఁడ ననిచెప్పి వంశన
మొనర్చి, యెదుట నిల్చిన నుత్తరం బీక మిన్న, కుండ నీగతి నొక
క్షణ ముండునంత. ౨౩౮

ఆ॥ వె॥ విదురుమొగమునుండి వెడలి యఖండతే, జం బొకం డజాత
శత్రుముఖము, నందుఁ దగఁ బ్రవేశ మందెనాతండు ధ, ర్మాంశ
మున జనించినట్టి డగుట. ౨౩౯

వ॥ ఇట్లు విదురుండు గతాసుం డగుటకుఁ జింతించి యతనికి దహ
నాదిసంస్థారం బొనర్చ నుంకించుడు సశరీరవాణి యిట్లను.

గీ॥ ఈతఁడు విరాగి గాన నీవితని కిట్టి, కృత్య మొనరింపుటకు మది నెం
చఁబోకు, మనుడు ననుజులతో గంగ నతఁడు స్నాన, మాడి చని
ధృతరాష్ట్రతో నది వదించె. ౨౪౦

గీ॥ మీఁద నయ్యాంబి కేయుసమీపమంద, పాండవులు కొంతకాలమి
ట్లుండ నటకు, వ్యాసనారదమునివర్యు లరుగుదెంచి, రనుగమించు
మహామునిజనులతోడ. ౨౪౧

క॥ వ్యాసుం గనుఁగొని తగఁ గుం, తీసతి యిట్లనియె నోమునివరేశ్వర!
నా, కాసజనియించె గర్భుని, నానుతు నొకసారి గన్గొనఁ జేయఁగదే.

ఆ॥ వె॥ కన్నె ప్రాయమందుఁ గంటిని గనుఁగొంటి, నంతెకాని యతని
యభ్యుదయము, చూడ నోచ నైతి నేడైననొకపరి, వేగ వానిఁ
జూపవే మహాత్మ. ౨౪౨

వ॥ గాంధారి యిట్లనియె.

అ॥ వె॥ కడుపు పగుల నింతకానుపుఁగంటిని, గాని యొకనిచేతిలోనైన
వెడల నోచనైతిఁగొడుకుల నూర్చుర, నొక్కసారిచూపు మో
మహాత్మ. ౨౪౩

చ॥ సుభద్ర) యిట్లనియె.

గీ॥ చిన్నతనమున వీరుఁడై వన్నెకెక్కితఁడకుఁ కడుపునఁ జిచ్చిడి తొలఁగి
పోయె, నక్కటా! యభిమన్యు మదాత్మజాతుఁ, బ్రాణసముఁ జూపు
మిఁక నొక్కపరి మహాత్మ. — ౨౦౮

చ॥ అని కరుణంబు పొంపిరిగ నయ్యమ లందఱుఁ దన్నుఁ గోర న
మ్మనివరుఁ డాత్మ నిట్లు దలపోసె జగజ్జననిక సనాతనిక
సనకసనందనాదిమునిసన్నత నున్నత దేవదేవమూ
ర్ధనిహితపాదపద్మఁ బ్రసరత్తరుణారసపూరపూరితక. — ౨౦౯

గీ॥ అష్టదిక్పాలకులును బ్రహ్మాదిదేవ, తలు నహమ్మును బంచభూతములు
నిరిది, యాదికమ్మును లేకున్నయపుడు నొప్పు, నేజనని యాపె వీ
వని యే నుతింతు. — ౨౧౦

సీ॥ దేవదేవివి మణిద్వీపవాసినివి ప్రకృతివి బ్రహ్మాదికాకృతివి సకల
జీవలోకమ్మును జిత్రమునం దిడి గుణములచే లింగకోశమందుఁ
జొనిసి సమాధినిష్ఠనుజెందికల్పచర్యంతమ్ము స్వాతంత్ర్యమనుగమించి
యుండెడినీశక్తి యొరు లెరుంగఁగ లేరు మాద్యుశు లెట్లు నీమామఁ
డెలియ; గీ॥ నేర్పు రోయమ్మ! వీర లత్యార్థు లగుచు, మృతులఁ
జూపింపు మనెదరు మృతులఁ జూప, నీకటాక్షంబు లేకున్న నే సమర్థ
తం బొరయు పాటివాడనా? తల్లి! చెప్పుమ. — ౨౧౧

క॥ అని సంజప్రాద్ధునం దను, వినుతింపఁగ లోకజనని విస్తయగతి నా
కనివాసు లైనవారలఁ, గనుసింపఁగఁ జేసెఁ గనులకట పెడలంగక.

వ॥ గాంధారీప్రముఖు లవ్వారిం గాంచి సంతసించిరి పిదప సత్య
వతీతనూజుండును.

క॥ వారల మరలం దివికిం, జేరం జేయటయు నట్టిచెయిది మహాశ్వ
ర్యారోపకమై చూచెడి, వారలకు మహేంద్రజాలవైఖరిఁ దోచెక.

— ధృతరాష్ట్రాదుల మరణము —

వ॥ ధర్మజుండును వ్యాసున కెరఁగి సపరివారంబుగా హస్తిపురి
కేతెంచి నుఖం బున్నమూడవదినంబున గాంధారియుఁ గుంతయు ధృత
రాష్ట్రాండును దావానలంబుకతనఁ గాలధర్మంబుఁ జెందుటయు సంజ
యుండంతకు మున్న తీర్థయాత్రయందుఁ గతుండగుటయు నారదునివ

లన విని దుఃఖతుండై యుచితక్రియ లాచరించె, కౌరవక్షయంబయిన ముప్పదియాఱువత్సరములకుఁ బ్రభాసతీర్థమున యాదవులందఱును విప్ర శాపవశముకతన మదిరాపానమత్తులై యన్యోన్యకలహమున మడిసిరి. బలరాముండును దేహత్యాగం బొనరించెఁ గృష్ణుండు శాపంబుకతనఁ గిరాతబాణతాడితుండై పరమపదం బలంకరించె వసుదేవుండు బుత్ర శోకమున భువనేశ్వరిక డెందమునఁ బొందుపఱచి పరలోకగతుండయ్యె పిదప నర్జునుండరిగి దుఃఖతుండై బలరామకృష్ణులకు సపత్నీకంబుగా సంస్కారము నిర్వర్తించి ద్వారకాపురం బుదధిచే నాక్రమింపం బడక యమున్న యంగలిజనంబులతో హస్తీపురం బరుదెంచునెడ మార్గ మధ్యమునం జోరులు గోపికలం గొట్టి ధనం బంతయు నపహరింప నిస్తేజుండగుకతనఁ జేయునది లేక మిన్నక యింద్రప్రస్థమున కరుదెంచి యనిరుద్ధపుత్రుం డగువజ్రనకు నప్పరంబు పట్టంబు గట్టి పడఁపడి సాత్య నతేయునకుఁ గడచినవృత్తాంతము నొడివి దుఃఖించుటయు నతండు భవిష్యద్యుగమున నీవును గృష్ణుండునునవతరింతు రయ్యెడ నీతేజంబు యథాపూర్వముగ నిలసిల్లునని వచించినపిమ్మట హస్తీపురముఁజేరి యుధిష్ఠిరున కేతద్వృత్తాంతము జెప్పిన నతండు దుఃఖించి షట్త్రింశద్వత్స రుం డగునభిమన్యుసుతు రాజ్యాభిషిక్తుం జేసి భార్యానుజోపేతుండై హిమాచలమున కరిగి యట దేహత్యాగం బొనరించె నని చెప్పి సూ తుండు మునులకిట్లనియె.

౨౧౦

గీ॥ ఔత్త రేయిండు పాండురాజ్యమును ధర్మ, మింతయును దప్పకుండఁగ నేలుచుండ, సరిగె నొకరీతి షష్ఠివత్సరము లిట్లు, లొప్పుగతి రాజ్య మేలుచు నొక్కనాడు.

౨౧౧

వ॥ మృగయావ్యసనమున వనమున కరిగి మృగంబులం బరిమార్చుచుఁ గొంతతడవు గ్రుమ్మరి విద్ధంబై పలాయితం బగునొకమృగము వెంటఁ జనిచని మధ్యాహ్నం బగుటయు.

౨౧౨

క॥ ఆఁకలియును డప్పికయును, మేఘాన నిలుపోపలేక మిక్కిలి వెతచే నాకులుండై యచటఁ దపశ్రీకరమగు నాశ్రమంబు చేరక జనియెక.

వ॥ చని తపం బాచరించునొకమునివరుం గాంచి జలం బడు
గుడు సమాధి నిష్ఠుం డగుకతన సతండు వలుకఁ డయ్యె దానఁ గుపి
కుండ్ల కలిసమావేశవికలచిత్తుండై మృతసర్ప మొకండు ధనుష్కాటం
దగిల్చి యతని మెడం బడవైచి పురంబున కరిగె మునియు యథా
పూర్వమున నిశ్చలుండై యుండె. — ౨౧౪

క॥ ఆతనితనుజాతుండు గవి, జాతుండు నా బాలమాని జనకునునంతం
బాతటి మిత్రులకతనఁ, బూతాత్తుండు విని యమర్ష పూరితుఁ
డగుచున్. — ౨౧౫

వ॥ జలంబు కరంబునధరియించి “మజ్జనకుగళంబు ననెవ్వం డీమృ
తసర్పంబు దగిల్చె నాదుష్టం డేడుదినములకుఁ దక్షకదష్టండ్లై మృతుం
డయ్యెడు మని” శాపం బిచ్చినఁ దద్వృత్తాంతంబు మునిశిష్యుండొక్కఁడు
సరేందునికు విన్నవించుడు సతండును సనివార్సం బగుమునితనయు
శాపమున కులికి మంత్రీవృద్ధులం జూచి యిట్లనియె. — ౨౧౬

ఆ॥ వె॥ మునికుమారుఁ డొక్కఁడు కనలుచు శపియించె, సర్పవిషముక
తనఁ జచ్చునట్లు, గాన దాని దాట గాఁ గలయొక్కయు, పాయ
ముండనేని బ్రతుకు గలదు. — ౨౧౭

గీ॥ మృత్యు వెన్నటికైనను నిత్యమైన, దైనఁ బౌరుషయత్నంబు మాన
దగద, టంచుఁ బెద్దలు వచియింతు రరసి యిపుడు, తగినయత్నం
బొనర్పఁగాఁ దగదె మనకు. — ౨౧౮

వ॥ మణిమంత్రోపధప్రభావమ్ము లగణ్యంబులు ము నొక్క
మునివరుభార్య సర్పదష్టయై యమ్మునియాయువునం గర్థమ్ము గొని పున
ర్జీవిత యయ్యె నని విందు మిట్లు ప్రత్యక్షదృష్టాంతమ్ము లనేకమ్ము లుండ
నొదాసీన్యంబున మిన్నకుండు టయుక్తంబు, సర్వంబు దైవాధీనం బని
యెవ్వండు నిరుద్యోగి యగు సతం డలసుండు నాఁబడు. — ౨౧౯

క॥ దైవాధీనమటంచును, గేవల మూహింపఁదగదు గృహి భిక్షువకుం
దా వాత నన్న మిదుఁగా, కావలమింగుటకు సతనియత్నము వలదే.

వ॥ అనుపరీక్షిత్తుం గాంచి మంతులు మహాత్మా! సర్వదష్ట
యైనమునిభార్య పునర్జీవిత యయ్యె నని నుడివితి వాపె యెవ్వతెఁజేసె
తమ్మున సర్పంబు గఱచె మా కెఱింగింపుము నావుడు రా జట్లసియె.

— ప్రమద్యరావివాహము —

సీ॥ మంతులారా! పులోమ యనెడిభృగుభార్య కుదయించెఁ జ్యవనుఁ
డత్యుగ్రమూర్తి, యతనికి శర్యాతి యనుఁగుఁగూతురు సుకన్యాసతి
భార్యయై యలకె నాపె, యందుఁ బ్రమతి యనునందనుఁ డుద
యించె నతనిభార్య పృతాపి యామె కొక్క, రుఁడు గొమారుఁడు
పుట్టె రురు వనువాఁ డతండత్యుగ్ర మగు తపం బాచరించె; గీ॥ నయ్య
వసరమునంద మాన్యమతి స్థూల, కేశుఁ డనుమానియును హృషీ
కేశుఁ డగుచు, దపము సల్పుచు నుండెనత్తఱిని మేన, కయును
విశ్వాసనుకతన గర్భ మంది. — ౨౬ ౨

క॥ అలస్థూలకేశునాశ్రమ, తలమున కేతెంచి యొక్కతనుజ్జ జగతీ
తలమునఁగలక నైలకుఁ, దలమానిక నుగుచుఁదనరుదానింగనియెన్

క॥ బిడ్డం గని యట నొకనది, యొడ్డున నక్కూతు విడిచి యుగ్మలిచని
యొక, గొడ్డుదినా “లంజెలకుం, బిడ్డలు తెవు”లన్నపలుకు వృథ
వోకుండఁక. — ౨౬ ౪

క॥ ఆపసిబిడ్డం గని యా, తాపసి తా నెత్తి పెంచి దానికిఁ బేరుం
బ్రాపించెఁబ్రమద్యరనా, నాపాపయు వృద్ధిచెందియంతఁ గ్రమమునన్

క॥ సుమశరునిబాణమో నాఁ, గొమరారుచు మిగుల వలపుఁగొలుపుచు
దృఙ్గొ, ర్గమునం బడ నారురువుం, ప్రమద్యరం గాంచి కామబాణా
ర్దితుండై. — ౨౬ ౬

క॥ తనయాశ్రమమునకుం జని, యనుగతచింతాభరాత్తుండై యొక్కడ సు
ఘ్ననివిధమున నున్నరురుం, గని జనకుం డడుగ సతనిఁ గని యతఁ
డనియొక. — ౨౬ ౮

గీ॥ స్థూలకేశుం డనెడిమునీశునివనమున, వఱలు నొకచంద్రముఖ ప్రమ
ద్యర యనంగ, నాకునక్క నైమిగ్న యందంబు గనిన, యది మొదలు
భార్యగాఁ గొన నాన పుట్టె. — ౨౬ ౯

ప॥ అనుడుఁ బ్రమతియు నయ్యాశ్రమమ్మునకుం జని నమ్మునికి నమన్తరించి పృసన్నుఁగాఁజేసికొని యక్ష్మన్నియం దనతనయున కి మ్మని ప్రార్థించుటయు. ౨౬౯

గీ॥ ఆతఁ డంగీకరించె ననంతరంబు, వార లిరువురుఁ గలసి వివాహము నకుఁ, దగినయత్నం బొనర్చిరి తదవసరము, నంద సర్పమ్ము గఱచె నయ్యబ్రముఖుని. ౨౭౦

గీ॥ అంతకంతకు విష మెక్కి యన్వరాంగి, ప్రాణములు వీడి పరలోక మనుగమించె, నంత మును లందఱును జేరి యార్తు లగుచుఁ, జింత చేసిరి చేసెడిచేతలేమి. ౨౭౧

ప॥ రురువు నవ్వార్త విని యట కరిగి యావృతక శేబరముం జూచి దుఃఖార్తుండై కొంచె మావలకుం జని యిట్లు విలపించె. ౨౭౨

క॥ నాదుసుఖమునకు విఘ్నాపాదకుడై యిట్లొనర్చెఁ బాపపువిధి నా గాదిలి నామతి నాధృతి, నాదగుజీవితము పోయెనా! యకటకటా!

సీ॥ దాదవృలన చూచి మోదమందితిఁగాని దరిఁ జేరి మాటాడఁ దలఁప నైతి, మోము నాలోకించి మురిసి మించితిఁగాని కెమ్మోవిరుచు లార గించనైతి, కులుకుగుబ్బలు గాంచి యులుకుఁ జెందితిఁగాని చెలి నొక్కపరి యక్తుఁజేర్ప నైతి, మేనికాంతికి మిఱుమిట్లు గొంటిని గాని యంగననంతగానరయనైతి; తే॥గీ॥ పాణిమాత్రగ్రహణమైనఁ బడయ నైతిఁ, బరమపాపికి నాకట్టి భాగ్యమెట్టు, లక్ష్మటా! దైవ మెటువంటి చిక్కుదెచ్చె, జీవితం బేల ప్రియురాలిచావుగంటి. ౨౭౪

క॥ చనుమా! జీవనమా! యిక, ననుమానం బేల! నీకునఖిలవిధములఁ జనుమాన మొసఁగఁ దగుచెలి, కనుమాసెను దానికన్న ఘన మయ్యెదవే. ౨౭౫

చ॥ జలమునఁ బోదువో యనలసంగతిఁ బోదువో ఘోరపాశమున్ గళమునఁ బూనిపోయెదవో కా దిది తప్ప దలంచినాడ నా వలపులదీవి తా విషమువల్ల మృతిం గనినప్పు డీవు న ప్పొలఁతుకవోపుమార్గమునఁ బోదిగు నెమ్మెయి నట్లొనర్పుమా.

ప॥ అని మఱియును.

ఆ॥ వె॥ చచ్చుమీఁద నేమిసాధింపఁ దగుజీవితము గట్టుపై సుఖములబ్బుఁ
దరలి పోవఁ దల్లిదండ్రులు చింతింతు, గాని దైవమునకుఁ
గరుణ గలదె. ౨౭౭

క॥ ఒకవేళ నాదుమరణము, నకు నెల్లరు సమ్మతించినను నాప్రియు రా
లికి నేఁ బరలోకమున ను,పకార మే మాచరించువాఁడ మృతుఁడనై.

గీ॥ ఆత్మహత్య నొనర్చి యే నటకు నేగఁ, బాతకుం డని యచ్చెలి పరి
హరించు, “వెనుక కేగిన నూయి ముందునకుఁ జనిన, గోయి” య
క్కట! యే నేమి నేయువాఁడ. ౨౭౮

వ॥ ఇట్లు విచారించుచునమ్మనితనయుండు గృతస్నానంధై యం
జలిపుటమ్మన జలంబులు గొని. ౨౮౦

ఉ॥ ఇంచుకయేనిఁ బుణ్యలవ మే నొనరించితినేని గౌరవా
భ్యంచితు లైనవారలకు భక్తుఁడనేనిఁ దపఃప్రసక్తిఁ గా
వించితినేని పహ్నాలను వ్రేల్చితినేనిఁ ద్రయీప్రపత్తి మై
మించితినేని యిక్క లికిమిన్న దటాలున లేవ కుండునే. ౨౮౧

గీ॥ లేవకుండిన జీవనం బేవగింతు, ననుచుఁ గృతనిశ్చయం డయి ముని
సుతుండు, కరగతం బగుజలమును ధరణి విడువఁ బోవునాయంతలో
నొక్క దేవదూత. ౨౮౨

ఆ॥ వె॥ రోదనం బొనర్చురురునియొద్దకు వచ్చి, యేల! చింతఁ గొనెద
వేల యింత, సాహసం బొనర్ప సమకట్టె దయ్యయో!, చచ్చి
నట్టికాంత నచ్చు టెట్లు? ౨౮౩

క॥ కావలసిన మఱియింకొక, పూవుంబోడిం గ్రహింపఁ బోలఁకే? మరణం
బేవారు తప్పఁ ద్రోయుదు, రోవెట్టిమునీంద్ర! చింత నొందఁగఁదగునే
వ॥ అనునతని కతం డిట్లనియె. ౨౮౪

ఆ॥ వె॥ బ్రీతికెనేని దీనిఁ బాణిగృహీతిగాఁ, జేసికొనెద బ్రీతుకుఁ జెందదేని
దీనిలోకమునక యేనును బోయెదఁ, గానియింక నొక్క కన్నెనొల్ల

వ॥ అనవుడు దేవదూత యతనినిశ్చయ మ్మవంధ్యమై యెంచి
మునీంద్ర! దేవకల్పితం బగునొక్కయుపాయం బెఱింగింతు నీయా
యువునం దర్థ మిడఁ గలవేని యిక్క న్నె పునర్జీవిత యగు ననిన నతండు

వలె యని యట్లు నేయ నుంకించుడు విశ్వావసుండును దనపుత్రి మృత
యగుటఁ దెలిసి యట కేతెంచె సంతదేవదూత యతనిం గలసి యము
నిపాలికిం జని యిట్లనియె. ౨౮౬

ఆ॥ వె॥ ధర్మరాజి! రురునితరుణి, ప్రమద్వర యితనిపుత్రి విషముకతన
మృతిని, జెందె రురుఁడు మృతిని జెందఁగ నున్న, వాఁడతని
యామువందు సర్థ మొనఁగి. ౨౮౭

క॥ బ్రతికింపు మిత్త లోదరి, సతిరయమున ననుడు ధర్మఁ డట్టులె యాపెన్
బ్రతికించిన సక్త న్నెఁ, సతిగాఁ గైకొనియె రురుఁడు సంతసమెనఁగఁ.

చ॥ ఇటు సదుపాయయోగముననే కడ! జీవన మావహించె న
చ్చటులమృగాక్షి కట్లగుట సాధ్యముగాఁ గనుపట్టుడన్త న
ప్పటి కనుకూలమై తగునుపాయములఁ మణిమంత్ర ముఖ్యసం
ఘటనములఁ బొనర్చుటయ కర్జము ప్రాణమురక్ష సేతకుఁ. ౨౮౯

వ॥ అని చెప్పి సచివానుమతమ్మున సాప్తభూమికం బగుప్రాసాదం
బాక్ష్మండు నిర్మించి యందు మంత్రులతో వసించె. ౨౯౦

గీ॥ దానిచుట్టును మణిమంత్రధరులు శూరు, లును నయినవారు కాఁ
వుండి జనవరేణ్యుఁ, గాచుచుండిరి నృపతి యక్ష్మడన భోజ, నాదికం
బులు నెఱవేర్చునట్టియెడల. ౨౯౧

గీ॥ కశ్యపుం డనునొకమునికాంతుఁ డర్థి, యగుచు నేతెంచె శాపోపహతు
నృపాలుఁ, దనదుమంత్రబలమ్మునఁ దక్షకవిష, ముక్తుఁ గాఁ జేసి తగ
ధనమ్మును గ్రహింప. ౨౯౨

వ॥ మార్గమధ్యమ్మున వృద్ధబ్రాహ్మణస్వయాపుండ్రై తక్షకుం డరు
దెంచి నీ వెందుల కేకతమ్మున సరిగె దని యడుగుడుఁ దక్షకోపహతుం
డగుపరీక్షిత్తు బ్రతికింపం బోయెద ననిన సతండును, ౨౯౩

గీ॥ తక్షకుండను నేనె యాతనిని గఱచు, వాఁడ మద్విషనిహతుల బ్రతు
కఁజేయ, మంత్రముల్ గింతిముల్ మహిమఁ గనఁజాల, వింత నిక్కువ
మీకష్ట మేల! చనుము. ౨౯౪

గీ॥ అనినఁ గశ్యపుఁ డిట్లను నన్నదిష్ట, దేవతాప్రాప్తమంత్రప్రభావగరిమ
బ్రతుకఁ జేసెదఁ ద్వద్విషబద్ధ మునికు, మారశాపోపనిహతుని నమ్మ
నుజవిభుని. ౨౯౧

క॥ అనుడు భవదీయశక్తిం, గనుఁగొందుంగాక యనుచుఁ గఱచెందంష్ట్రీల్.

చొనిపియొక మట్టిచెట్టు, మునిసూచుచునుండభన్త ముగఁదక్షకుఁడు

ప॥ కశ్యపుఁ డద్దానిం బోవుచేసి మంత్రబలమ్మున యథాపూ
ర్వమ్ముగా నొనర్చిన నక్కజంపడి యతం డతని కిట్లనియె. ౨౯౨

క॥ మెచ్చితి నీమంత్రమ్మున, కచ్చెరువుం జెందితిని మహాత్మ! యిపుడు నీ
నచ్చోటి కరుగుకార్యము, పొచ్చెములేనిగతిఁబేర్చి పొసంగం జెపుమా.

ప॥ అనుడుఁ గశ్యపుం “డన్తన్తత్రవిద్యాపాటవమ్మున నతనిం
బ్రీతికించి ధనంబు సంపాదింపఁ బోయెద” ననిన నతండు నీవలసినధనం
బేనీ నోపుదు నిచ్చెదఁ బుచ్చికొని మరలు మనుడు నతం డిట్లుయోజించె.

గీ॥ మునుహరిశ్చంద్రుఁడును రఘుభూమిపతియుఁ, గర్భుఁ డాదిగఁ గలధ
రాకాంతు లఖల, ధనము యశమునకై విడిచినది వినమె, యశము
నకుఁ గాని ద్రవ్యంబు వ్యర్థ మరయ. ౩౦౦

గీ॥ మంత్రబలమున నమ్మహిమండనునకు, జీవితంబు నొసంగినఁ జెప్పి
కొందు, ధనముచుంగల్గుఁ బ్రజలకు జనవరుండు, గల్గు రాజ్యమ్ము
నకు మేలు గల్గుఁ దలఁప. ౩౦౧

ఆ॥ వె॥ లోభగుణ మొకండు లోప నూనితినేని, రా జడంగు మీఁద
రాష్ట్ర మడఁగుఁ, బ్రజయు నాశ మందుఁ బాపంబు ననుఁజెందు
నపయశం బవార్యమై పొసంగు. ౩౦౨

ప॥ అని తనలోఁ గొంతతడవు విచారించి దివ్యదృష్టిం గాఁగల
తెఱుం గెఱింగి తక్షకదత్తం బగుధనంబు సంగ్రహించి మరలి చనియెఁ
దక్షకుండు సప్తమదివసమ్మున హస్తీపురికిం జని నృపతి దుర్గమప్రదేశ
మ్మున నుంటయు మణిమంత్రోపధజ్జాలచే రక్షింపఁ బడుచుండుటయుఁ
గని యిట్లు వితర్కించె. ౩౦౩

శా॥ ఏయాపమ్మున లోని కేగుదునొ యే నేరీతి వంచుతునో

కొరవ్యాన్వయమందుఁ బాతకములం గావించు వాఁ డీతఁ డీ

దూరాజ్ఞా మియింతునే సుజనసంతోషమ్ము వాటిల్లునే!

ప్రారంభించినకార్య మియ్యది యొనర్పం జెల్లునో చెల్లదో. 3౯౪

గీ॥ గర్విత మొనర్చియును గాలగతి నెఱింగి, రక్షకులు చుట్టువార హర్తవ్య
మ్మునందు, మృత్యువును దాటునిచ్చమై మెలఁగుచుండె, గాని యని
వార్య మని యెఱుంగఁ డితఁ డకట! 3౯5

గీ॥ కోటియత్నము లొనరించుకొనినఁగాని, దైవకృత మగుమృత్యువు
దాటఁ దరమె, యంతకన్నను దానధర్మాదికమ్ము, చేసికొనరాదె
యందైనఁ జెందు సుఖము. 3౯౬

గీ॥ విప్రశాపమ్ము తప్పునే? వెఱ్ఱిఁబడక, యతిరయమ్మున దానధర్మాదికంబు
చేసికొను మని యొక్కడైనఁ జెప్పఁ డకట!, విప్రు లున్నారు సన్నిధి
వేనవేలు. ౩౯౭

వ॥ అని తనకడనున్న సర్పమ్ములం గాంచి మీరు విప్రవేషమ్ముల
ఫలమూలాదులు గ్రహించుకొని రాజదర్శనంబునకుం బొం డని తా
నొకకీటనూపమ్మునఁ దత్ఫలమ్ముల నొదిగి యుండె వారును రక్షకులం
గాంచి యేము కురుకులాభరణం బగుపరీక్షిత్తు రక్షింప వచ్చితిమి గాన
మీరాజునకుం దెలుపుఁడు నావుడు వాఁరిది సమయంబు గాదు విప్రశా
పభయమ్మున స్పృహలుం జేకాంతం బగుదుర్గంబు నున్న వాఁ డట కేరి
కిం జన నశక్యంబు రేపకడ రం”డనుటయు. 3౯౮

క॥ భారతకులమున మున్నెపు, డారయ మీటు ద్వారమందు నభ్యంతర
ముల్, ధీరులగు విప్రీవరులకు, నీరాజన్యుని ప్రభుత్వ మిదిగల్పించెన్.

క॥ అనవుడు నృపుతోఁ జెప్పిరి, విని నరపతి వారికేను వినయమున నమ
స్సానరించి రేపువచ్చుట, కును బ్రార్థించుట వచించికొనుఁడుఫలాదుల్

వ॥ పడఁపడి దొవారికు లట్లానర్చిరి రాజు తత్ఫలమ్ముల వేఱు
వేఱమంతులై కొసంగి కాలవశమ్మునఁ దక్షకాధిష్ఠితం బగుఫలంబు దాను
భక్షింపుటకుఁ జిదుముటయు. 3౯౯

క॥ అరుణమును గృష్ణదృష్ఠీ, కరమును నగు కీటకంబు గనుపట్టఁగ న
చ్చెరు వంది పరీక్షిన్నర, వరుండు తనమంత్రివరులవంకం గనుచున్.

అ॥ వె॥ అరుణుఁ డస్తగిరికి నరుగుచునున్నాఁడు, తక్షకార్తి యింక దాటి పోయె, విప్రతనయుమాట విత సేయఁగా రాదు, గానఁ గీట మిదియ కటచుఁగాత. 303

వ॥ అని యప్పురువుం దనగళమ్మన నిడికొనిన నయ్యది భయం కరంబగుతక్షకస్వరూపమ్ము ధరియించి చుట్టికొనియె నంతఁ బరుగిడువారును నచ్చెరువందువారును హాహాకారమ్ములొనర్చువారునై యెల్లరును చెల్లాద రైరి మహీపతియు దుర్వారతక్షకభోగిభోగావృతగళుం డగుచు మిన్నకుండె. 304

క॥ తత్తక్షకవదనవిని, ర్యతీప్రవిషానలంబు రాజన్య వహో ద్యత్తాప మడరఁ బొరిగొనె, నత్తాపనుశాప మదియథార్థము గాఁగన్.

వ॥ ఇట్లు పొలియక జేసి తక్షకుండు గగనమార్గంబునఁ దన యిచ్చుం జనుడు మంత్రులు పురోధాపురస్థారంబుగా నతని కార్థవైహి కంబు లగుకృత్యమ్ములు నెఱవేర్చి. 305

క॥ జనమేజయు శుభలగ్నం, బున రాజ్యమ్మనకుఁ బట్టమఁ గట్టి కన త్తనకమణిమండితం బగు, ఘనసింహాసనము నెక్కఁగాఁ జేసి రొగిన్.

— జనమేజయునకురాజ్యప్రాప్తి —

గీ॥ రాజచిహ్నంకితుఁడు జనమేజయుండు, క్రమముగా దాది శిక్షలు గఱపుకతన, నిపుణుడై వర్ధమానుడై నేర్చె రాజ్య, తంత్రముల నెల్ల మంత్రసత్తములు వొగడ. 306

గీ॥ అంత నేకాదశాబ్దంబు లరుగు సమయ, మునఁ బురోహితుఁ డాన్పు పపుత్రకునకు, వేదవేదాంగములు ధనుర్వేద మాది, యగుసకల విద్యలును నేర్చె నతిరయమున. 307

గీ॥ సకలవిద్యలు నేర్చి యాజనవరుండు, క్షీతిని బాలించె ధర్మరా జితఁ డనంగ, నతని కిడియె సువర్ణవర్మాఘుఁ డనెడి, కాశిరాజు పపుష్టమా ఖ్యాకఁ దనయ. 308

వ॥ ఇట్లు కాశిరాజునుతం గైకొని పురోమజం జేకొన్న నిందుఁడు నా సమస్తసుఖమ్ము లనుభవించుచు రాజ్యం బొనర్చుచున్నంత. 309

క॥ తత్తత్తుకపరిభూతిం, జత్త మెటియ బదులునేత నేయింపంగా
నుత్తంకుం డనునొకముని, దత్తమున నేగుడెంచె దంతినగరికి॥

వ॥ వచ్చి జనమేజయుం గాంచి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఎప్పుడు చేయనట్టిపను లెయ్యవియో యెఱుంగంగ లేవు నీ
విప్పటిచిన్ని బాలకుండ వేమనువాడ! సమాత్యులైన నీ
కొప్పిద మైనకార్యముల నొపవేగఁ జెప్పరు తప్పకార్యముల్
చొప్పుడుగాని పిన్నలకుఁ జొప్పుడునే! విహితప్రచారముల్. 323

వ॥ అనుడు వినయమ్మున నాయకృతంబును గర్తవ్యంబు నెఱిం
గింపవే యన జనపతి క్కట్లనియె. 324

క॥ నీతండ్రిం బరిమార్చిన, యాతక్షకునెడల వైర మణుమాత్రమ్ముం
జేతోగతిఁ దలపోయవు, నీతియె యిది నీకు ధారుణీవరతిలకా.

వ॥ ఈయుదంతంబు నీ వెఱుంగవేని నీయమాత్యులం బిలిచి
యడుగు మనుడు వా రున్న యున్ని నెఱింగించిన. 325

క॥ జనమేజయుఁ డిట్లను నో, మునివల్లభ! విప్రశాపమున మృతి గనె మ
జ్జనకుండు, తక్షకుపై మన, మనిమిత్తం బైనవైర మండం దగునే.

గీ॥ అనిననుత్తంకుఁ డిట్లను నధిప! తప్పు, దలఁచుచున్నాడ వేమన! దక్ష
కుండు, ధన మొనఁగి కశ్యపుని మరల్చినకతమునఁ, జచ్చె నీతండ్రి
లేకున్నిఁ జచ్చువాడె. 326

వ॥ తొల్లి రురు వనునొకముని తనభార్య సర్పదప్తయై మృతిం
గనుడుఁ దనయాయువుననర్థం బొసంగి పునర్జీవితం జేసి ప్రీతినంబూనె
నది యెట్లంటేని. 327

క॥ కాకోదర మేదేనియు, నాకంటం బడియె నేని నాశ మొనర్తుం గా
క యని దండమొక్కటి, గైకొని దేశములు తిరుగఁగాఁజనియెన్మహా.

వ॥ ఇట్లు దేశమ్ములం గ్రుమ్మరుచుఁ గనుపట్టినంతవట్టును సర్ప
మ్ములఁ బరిమార్చుచు నొక్కయరణ్యమ్మున ముదునలికొండచిలువం గాంచి
వధింప నుకించుడు నది మనుష్యభాషణంబుల నిట్లనియె. 328

క॥ నాచేసినత ప్పేమి! య, యో! చంపఁగ నేమి వచ్చెనో? తెల్పు మటం
చాచిలువరాజు వేడిన, నాచతురాననకునీనుఁ డాగ్రహ మెనయక.

క॥ నీజాతిసర్ప మొక్కఁడు, నాజాయం గఱచుకారణంబునఁ గోపో

ద్వేజితుఁడ నగుచు సమయం, బేఁ జేసితి సర్పజాతినెల్ల హరింపఁ.

వ॥ అనుడు డుండుభమ్మ నే నెవ్వరిం గఱవఁగల దానఁ గాను
గఱచు భుజంగమమ్ము లని వేఱు, దేహసామ్యంబునం జేసి నన్నుం జంపఁ
బోకు మనపరాధుల దండించుట ధర్మ వే? నావుడు నద్దానిమనుష్యభావ
ణంబులకు సంతసిల్లి నీ కీజన్మం బెట్లు ఘటించె నుడువు మన నది
యిట్లనుఁ దొల్లి యేను బ్రాహ్మణుండ ఖగముఁ డనునొక్క ధరణీసురుండు
నాకు మిత్రుం డతని నొక్కనాఁడు తృణమయం బగుసర్పంబు నొసర్చి
జంకించితి సతండు భయంపడి యగ్నిహోత్రగృహమ్మున డాఁగి వేపమా
నుం డగుచు “సర్పంబ వగు” మని నన్ను శశించె నది నిమిత్తంబుగ నేను
సర్పంబనై “నాయవరాధంబు సైఁపు” మని వేడినఁ “బ్రమతిపుత్రుండగు
రురునివలన నీకు శాపమోక్షంబు బగు” నని యనుగ్రహించె “నాతండవు
నీవకా” యని తలంచెద ననుం గరుణింపవే? యనుడు రురువును నట్లాన
ర్చిసపిదప స్వస్వరూపమ్మున సతం డిట్లనియె. 33౪

క॥ రురుమునివర! పాముల నిఁకఁ, బొరయం జేయకుము పరమమును
లకు యజ్ఞే, తరకార్యముల “నహింసా, పరమో ధర్మ” యని ధర్మ
పద్ధతి కాదే. 33౫

వ॥ అనుడు నదిమొదలు రురు పక్షత్వంబు విడిచె నీవు క్షత్రి
యం డ వయ్య బ్రాహ్మణునిపాటియైన వైరంబు సాధింప వైతి. 33౬

క॥ పితృవైరము దీర్చనిడు, ర్మతులకు సద్గతులు లేవు రాజేంద్రా! య
ప్పతితుఁడు బ్రీతికియుఁజచ్చిన, గతివాడే తండ్రి సరకగతుఁడగుకతనన్

ఉ॥ కావున నీదుతండ్రికి సుఖం బగునద్గతి గల్గు నట్లు గా
భూవర! సర్పయాగమును బూని యొసర్చి సమస్త సర్పవి
ద్రావము చేసి వైరముకరంబు తిరంబుగ నిర్వహింపు మ
ద్దేవికిఁ దృప్తిగా ననుమతింపుము మద్వచనంబు నావుడుకా. 33౭

క॥ జనమేజయుండుఁడనజన, కునిదుర్మరణమున కడలుగొల్పుచుఁ గనులం
గొనకొని బొప్పము లొలుకఁగ, మనమునఁ జింతించె మాటిమా
టికి నిట్టుల్. 33౮

క॥ ఏనాయనుఁగుంజనకుఁడు, ప్రాణములం గోలుపోయెఁ బాముకతన న
ద్దానికి బదు లొనరింపని, యీనాజన్తంబు కాల్పనే? యేమిటికి.

వ॥ అని సంజాతకోర్పుండై మంత్రుల రావించి యిట్లునియె.

ఉ॥ అగడ మూని మజ్జనకు నత్యమలున్ సుగుణాంచితున్ మహా
భాగు వధించినట్టిఖలపన్నగజాతిని బట్టి యంబికా
యాగమిషమ్మునన్ హుతవహజ్వలదుగ్రశిఖాపరంపరం
గ్రాఁగఁగఁ జేసి ధన్యతను గాంచి పితృణావిముక్తి జెందెదన్.

ఉ॥ అంకితుఁ డైనతక్షకుఁడు యాగవశుత్వము గాంచునంట! యు
త్తంకుఁ డశంకితుం డగుచు దానికి హోతృతఁ గాంచునంట! రు
ట్పంకిలచిత్తుఁ డైనజనపాలకుఁ డీజనమేజయుం డనా
తంకుఁడు కర్తయంట! ఘనతన్ జగదంబ ముదంబుఁ జెందదే.

క॥ పిలుపుఁడు భూసురవర్యుల, సలుపుఁడు యజ్ఞార్థ మైనసంభారమ్మున్
నిలుపుఁడు గంగాతీర, స్థలమున నొకశాలయున్ శతస్తంభముగన్.

వ॥ మంత్రులును యజ్ఞసంభారమ్ములు సన్నద్ధపఱచుడు నుత్తంక
పురస్కరంబుగా వేదవేదాంగాదిపారగు లగువిపులు ఋత్విక్తులుగా సర్వ
యాగం బొనర్చునెడఁ దక్షకుం డిందుప్రాతికిం జని శరణంబు వేడిన
నిందుగ్రిం డభయం బొసంగి తనయూసనమ్మునఁ గూర్చుండఁ బెట్టికొనుడు
నంత నుత్తంకుండును.

388

క॥ అనుగతకోపభరమ్మునఁ, గనలుచు ను “స పేంద్రీతక్షకాయ స్వాహా”
యని యభిమంత్రించిన భయ, మున వాఁడాస్త్రీకుఁ డనెడిముని
సఖుఁ డలఁచెన్.

389

క॥ అకలంకుండు జరత్తా, రుకుమారుడు మానిజనవరుఁడుయోగ్యుఁడు త
క్షకహీతుఁ డాస్త్రీకుఁడురా, జకుమారునిజన్మమునకుఁజను దెంచెవెనన్

వ॥ జనమేజయుం డమ్ముని నర్పించి భవద్వాంఛితం బే మని యడు
గుడుఁ దక్షకహీతం బాచరించువాఁడై యియ్యగంబు విరమించుటయ
మదభీష్టం బనుడు సత్యసంధుం డగుజనమేజయుం డాజన్మంబు విరమించి
పదఁపడి సాత్యవతేయశిష్యుం డగువైశంపాయనునివలన మహాభార
తంబు వినియె.

392

క॥ వినియుం దృష్టిం జెందక, జనమేజయనృపతి వ్యాసనయమివరునిం
గనుఁగొని యిట్లను “ననఘా!, మనమునకుఁ శాంతిగల్గుమార్గము
సెపుమా! 38౮

గీ॥ క్షత్రియుం డగువానికి సంగరమునఁ, గాని గృహమునఁ గాని యక్త
మగురీతి, మరణ ముత్తమ మారీతిమరణ మబ్బ, దయ్యెమజ్జనకునకు
సౌఖ్యంబు కలదె. 38౯

క॥ కాపున మజ్జనకునకు ను, ఖావిర్భావంబు పరమునం దొదవ యశ
శ్రీ వర్ధిల్లగ సదుపా, యావహ మగుదాని నాకు నానతి యీవే.

వ॥ అని ప్రార్థించుజనమేజయనకు సత్యవతీతనుజుం డిట్లనియె.

ఉ॥ పాపహరంబు మోక్షదము భద్రకరంబు పురాణరత్న మ
ధ్యాపకశిష్యనిత్యనుఖదం బగుభాగవతంబు మత్తుతుం
డోపి పఠించె నయ్యది మహాత్మమ మాగమసార మాత్మసం
తాపహరంబు దాని వినినె దుదముట్టు సమస్తమున్ నృపా.

వ॥ జనమేజయుం డద్దాని నా కెఱింగింపు మని మఱియు నిట్లనియె

గీ॥ అనఘ! యాస్తీకుఁడ ననెవ్వఁ డతనినెవఁడు, గన్న వాఁడు! మహాత్ముఁ
డేకారణమున, నన్మదీయాహియాగంబు నాఁగె నతఁడు,దగఁ దెలిసి
మీఁద భాగవతంబుఁ జెపుమ. 391

వ॥ వ్యాసుం డిట్లను జరత్రారు వనునొకముని దారపరిగ్రహం
బొల్లక యస్థలితబ్రహ్మచర్యవ్రతంబు పూని యున్నంత నాతనిపితరులొ
క్కవనమ్మునం దొక్కడ నొకగరమ్మున వ్రేలుచుం గననై యిట్లనిరి. 392
క॥ దారం బరిగ్రహింపుము, నారకబాధాపనోదు నందనుఁ గని మ

హ్మారాధింపుము స్వర్గ, ద్వారకవాటమ్ము విష్వదలఁపుము నాఁగె.

ఆ॥ వె॥ నా కయాచితముగ నాపేరు గలయట్టి,కాంత దొరకేనేని గార
వించి, పెండ్లి చేసికొనెదఁ బెఱిగీతు లిక నొల్ల, ననుచుఁ తీర్థ
యాత్ర కరిగె నతఁడు. 393

వ॥ ఇది యిట్లుండ నొక్కడ గళ్యపునిభార్య లగుకద్రువయు విన
తయు ననువార లాదిత్యరథాశ్వంబు గనుఁగొని నలు పనియుఁ దెలు
పనియుఁ గొంతవడి చర్చించి యిట్లు పణబంధంబు సల్పికొనిరి. 394

గీ॥ నలువయిన నాకు దాస్యంబు నలుపు మీవు, తెలు పయిన నీకు
దాసి నై కొలుతు నేను, వాద విట్లొనరించి యవ్వనిత లిడి, కరి
గి యాథార్థ్యము మఱునాఁ డరయ నెంచి. ౩౧౭

ప॥ అనాటిరాత్రి కద్రువ తనయు లగునర్జునులం బిలిచి రవిరథా
శ్వరోమంబుల నాక్రమించి కృష్ణవర్ణంబులుగానొనర్చుఁ డని యాజ్ఞాపిం
చిననంగీకరింపనివారిం గొందఱి జన మేజయయాగహుతాశనమ్మునం బడుం
డని శపియించెఁ గొందఱా శాపమ్మునకుఁ దలఁకి శ్వేతవర్ణం బగునవ్వా
రువంబును గృష్ణవర్ణంబుగా నొనర్చిరి మఱునాఁ డాసవతు లిరువురు
నట కేగి హయమ్ముం జూచునంత నల్లనై యున్నవినత యోడి విన్ననై
యప్పకు దాస్యం బొనర్చుచుండెఁ గొండొకకాలమ్మునకుఁ గద్రువ
తన్నును దనకుమారులను వీఁపున నెక్కించుకొని మోయు మనవుడు
శోకార్తయుగుచుఁ గుందుచున్నతల్లిం జూచి గరుడం డిట్లనియె. ౩౧౮

క॥ రవిసారథి యరుణాహ్వయుఁడవిరళబలశాలి యగుమదగ్రజుఁడుండన్
నవయఁగ నేటికి? నే నుం, డ వచింపుము శోకకారణము నాతల్లీ.

ఆ॥ వె॥ తనయు లున్నతల్లియును పెనుదుఃఖంబు, పొందెనేని వారు
పుట్టనేల?, శోకకారణంబు నా కెఱిగింపుము, వేగదీర్తు నన్న
వినత పలికె. ౩౧౯

క॥ ఏమని చెప్పుదుఁ దండీ?, స్వామినిగద! నాకు నవతి సతతంబే నా
భామినికి దాసి నాపెన్,దా! “మోయుము నన్నటంచుఁ దరుణి
విధించెన్. ౩౨౦

ప॥ అని దుఃఖించుతల్లికిఁ గొమరుం డిట్లనియె.

క॥ అమ్మా! నీబదులుగ నేనమ్మానిని మోయువాఁడ నడలకు మిఁక నం
చమ్మానశాలి సుతసహితమ్ముగ నమ్మగువ భుజగతయయి చెలంగన్.

ప॥ మోయువాఁడు సముద్రతీరమ్మున కరిగి పెదతల్లికి వినయ
మ్మున మ్రొక్కి యిట్లనియె.

క॥ తల్లీ! నీదాస్యము మా, తల్లికి నేరీతిఁ బాయు దయఁ దెల్పు మటం
చల్లనమ్రొక్కుడు గరుడున, కల్లలన విధించె నవృత మర్పించుటకన్.

క॥ గరుఁడుం డెంత యటంచు న,మరలోకం బరిగి భాహుమద మడర
సుధా, పరిపూర్ణం బగుకుంభ మ, మరుల గెలిచి తెచ్చె గగనమా
ర్గానుగతిఁ . 3౬౪

వ॥ తెచ్చి యయ్యమృతకుంభంబు పెదతల్లి కప్పగించి శిల్పిదా
స్యంబువాపె సంతఁ దద్భక్షణార్థంబు కాద్రవేయులు స్నానం బొనరింప
నేగు నీలోన నిందుగ్రిం డయ్యమృతకుంభంబు నపహరించె దాని కాస్త
రణంబుగాఁ బఱచినకుశలయం దంటిన యమృతలేశము నాస్వాదించినక
తనఁ వారలకు నాలుకలు చీలికలై రెండయ్యె. 3౬౫

గీ॥ జననిశాపంబు దలివినసర్పములు భ, యమున వాసుకి మొదలుగ
నజునికడకుఁ, జని శరణుఁ జెంద నిట్లనె జలజభవుఁడు, కరుణ నెమ్మది
నెంతయుఁ గడలుకొనఁగ. 3౬౬

వ॥ జరత్కారుం డనుముని తనకు సనామిక యగుకన్నెం దక్క
నొండుపడఁతి వరింప నని ప్రతినవట్టినవాఁ డతనికి వాసుకిచెలియ లగు
జరత్కారు వనుదానిం బెండ్లి సేయుఁడు వా రిరువుర కాస్త్రీకుం డనువాఁ
డుదయించి మిమ్ము రక్షింపం గలఁడనవుడు వాసుకియు సతనివెదకి తన
చెలియల నర్పించిన సమ్మునివరుండును వాసుకిం గని సీచెలియలు నా
కెన్నం డప్రియం బాచరించు నప్పుడ వీడం గలవాఁడ నని సమయం
బొనరించి పరిగ్రహించి వనాంతరమ్మునఁ బర్ణకుటీరం బేర్పఱచుకొని
యందు సుఖమ్ము లనుభవించుచు నొక్కసాఁడు కృతభోజనుండై. 3౬౭
క॥ నను లేప వలవ దని తన,వనితకు బోధించి యాతపస్వివరుఁడు భా
వినియతి నయ్యెడఁ దా ని,ద్రను జెందుడు సస్తగిరికి రవియుం జేరెఁ.

వ॥ ఇట్లు సాధ్యోపాసనాసమయం బగుడు నాపె యిట్లనివితర్కించె
గీ॥ నిదుర లేసిన భర్తకు నెదురుసేత, లేపకుండినచోఁ గర్తలోప మొదవు
కర్తలోపమ్ము సేయుటకన్నభర్త, కెదురుసేతయ వరమని యెంచికడక
అ॥ వె॥ అరుణుఁ డస్తగిరికి నరుగుచు నున్నాఁడు, సంధ్య వార్చికొనెడి
సమయ మయ్యెఁ, గాన నిదుర లేచి కాల్యకృత్యంబులు దీర్చి
కొనుఁ డటంచుఁ దెలువ లేపె. 3౭౦

వ॥ లేపిన నమ్మునివరుండును గోపోదేకమున నా కెదురు చేసి
తివి గాన నీకన్నయింటికిం బొమ్ము నాయుచ్చ నే నేగెద ననవుడు భయ
సంభ్రమాకాంతహృదయ యగుచు నమ్మునిం జూచి యయ్యతివ
మెల్లన నిట్లనియె. 320

క॥ మాయన్న నీకిడినసదు, పాయం బిట్లేని నెట్లుఘలియించువుధా, పాయన్
న్యాయమె యనునా, ప్రోయాలికి భర్త, “యస్తి పా” మ్మనివలికన్.

వ॥ అయ్యతివ పుట్టినింటి కరిగి కొండొకకాలమ్మున కాస్తీకుం
గనియె నాతం డిక్తారణమ్మున భవస్మఖంబున కేతెంచి సర్పపక్షపాతి
యగుట నీయాగం బాఁగె నీవు నయ్యోగంబు విరమించి మంచి చేసితి
వని ప్రశంసించి మఱియు నిట్లనియె. 323

గీ॥ భారతం బఖిలము విన్నపావనుడవు, నీయదృష్టం బొరులకు వర్ణింపఁ
దరమె, నీజనకుఁ డొక్కరుడ కాఁడు నీసుకృతము, వలన నన్వయ
మది యెల్లఁ బావనంబు. 324

క॥ దేవీయజ్ఞము పేర్కొన, గావింపుము భాగవతపుగాధలనెల్లఁ
నావలన వినుము శ్రీవర, దేవతకున్ మించినట్టిదేవత కలదే.

క॥ దేవీపూజకు లగుకుల, పావనులకు వృద్ధి చెందు బహుశైశ్వర్య
శ్రీవిజయాయుర్దాయసు, ఖావిహృతులును నఖిల మగుభోగములున్.

వ॥ కావున శ్రద్ధావంతుండవై దేవీభాగవతంబు వినుము.

గీ॥ ఎవరు పరదేవతాపూజ నేవగింతు, వారపో? దుఃఖభాక్తులు వార
మూర్ఖు, తెవరు పరదేవతాపూజ కిచ్చగింతు, వారపో? సౌఖ్యభా
క్తులు వార కృతులు. 322

గీ॥ బ్రహ్మ మొదలగు దేవతల్ భక్తి నేజి, గజ్జననిసేవ లొనరించి కాల
యాప, నం బొనర్తురొ యాజగదంబ పూజ, కిచ్చగింపనిమానవుఁ
డెవఁడు జగతి. 325

క॥ మును భగవతి శ్రీనారా, యణునకు వచియించె నేమహాభాగవతా
ఖ్యనెనగుదివ్యచరిత్రము, వినుమా! యద్దాననీయభీష్టములొలయున్.

వ॥ అని సాత్యపతేయుండు జనమేజయునికుం జెప్పె నని భా
తముండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన వారును వ్యాసుం డెట్లు సెప్పె నట్లె
గింపు మనుటయు. ౩౪౭

స్కంధాంతపద్యములు

౪॥ వీరనవి ప్రాణకుమార! ధరారమణమాళిహండితపదపం

శేరుహ! శారవధీరను, తారామద్రావిడాన్వయాభరణమణి. ౩౪౮

౫॥ దుర్గయశాస్త్రినహోదర!, భర్గపదాభోజయుగళబంభర! రిపుష

ద్వర్గజయజనితకీర్తిని, రర్గళధారామరాపగాంచితభువనా. ౩౪౯

శ్రీగ్నిహోవుత్తము॥ పాపమాంబోదరప్రాజ్యపూజ్యోదయా

ప్రాపకీభూతభూపాలదీప్యద్దయా

దీపితాశాంతకీర్తిస్తుతప్రాభవా

వ్యాప్యతాన్నప్రదానాన్నపూర్ణాధవా. ౩౫౦

గ ద్య .

ఇది శ్రీ కింకపీండ్ర ఘటాపంచానన విద్యత్కవి బాలకలానిధి

బాలనరస్వతీ శతావధాని తిరుపతివేంకటేశ్వర ప్రసీతం

బయిన దేవీభాగవతంబను మహాపురాణమునందు

ద్వితీయస్కంధము.

శ్రీపరచేవతార్పణమస్తు.

శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

భట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
9	1	ధపత్తి	ధమపత్తి
11	14	నంజ	నన్జ
14	6	సీ॥ వ	సీ॥ నవ
16	15	క్తింగను	క్తింగను
24	2	పుడు	చుడు
27	24	తవ	తప
31	3	మరు	మఱు
31	25	నోచ	నోచ
32	14	లెరుం	లెఱుం
34	26	ప్పికయును	ప్పియుంగడు
35	7	గొమా	గుమా
37	28	దర్థ	దర్థ
39	2	తునిసమ్మ	తునమ్మ
40	17	బునున్న	బుననున్న
42	28	వేడిస	వేడిస
46	19	దా!మో	దామో

